

The Project Gutenberg eBook of Soitannollisia satuja ja jutelmia, by Elise Polko

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Soitannollisia satuja ja jutelmia

Author: Elise Polko

Translator: Ferdinand Ahlman

Release date: July 19, 2006 [EBook #18870]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SOITANNOLLISIA SATUJA JA JUTELMIA ***

Produced by Tapio Riikonen

SOITANNOLLISIA SATUJA JA JUTELMIA

Kirj.

Elise Polko

Suomeksi sommitellut Ferd. Ahlman ["Musikalische Märchen, Phantasieen und Skizzen"].

G. W. Edlund, Helsinki, 1880.

SISÄLLYS:

1. Violetta
2. Kesäyö-unelma
3. Joulujuhla metsässä
4. Stabat mater dolorosa
5. Ludvig van Beethoven
6. Harmonikan keksintö
7. Lumikukkanen
8. Leikkikumppanit
9. Kadonneet tähdet
10. Ensimmäisen satakielen kuolema

VIOLETTA.

Pari penikulmaa Wienin kaupungista on pieni kylä, jonka nimen minä olen unhottanut; mutta sen en luulekaan tekevän mitään, sillä ainoastaan yksi niin ihana kylä on koko mailmassa. Mäellä seisoo kirkkonen, metsäruusut ja muratit suikertelevat ylös sen harmaita muureja myöten ja ikkunoihin katselevat tiheimmästä pensastosta valkoiset, sievät, matalat huoneukset nöyrinä niinkuin hurskaat rukoilijat. Koko tätä rauhan sijaa ympäröivät vanhat, korkeat lehmus- ja kastanjapuut.

Kyläseurakunnan lukkarin asunto oli viehättävin kaikista, siinä kun se ikään kuin kukkain verhoamana lepäsi erillään muista taloista. Näitä kukkia hoiti ja huolteli vanha lukkari juuri kuin elämänsä korkeinta iloa; ja kaikkein näiden ruusujen, orvokkien, liljain ja tulpanien keskellä oli kasvanut kukkanen kaikista kaunein: hänen tyttärensä Violetta. Uskollisen elämäntoverinsa hän hautasi, kun lapsensa oli kuudennella vuodella; sepä oli haikein suru koko hänen elämässään, joka muuten niin hiljaa ja rauhallisesti oli vierinyt eteenpäin kuin juokseva puronen. Mutta hänellä oli myös aina rinnallaan ollut muuan ihmeellinen ja voimallinen lohduttajatar, joka häntä jokaisen vastuksen, jokaisen murheen yli hellin käsin kannatteli, joka hänet armaasti syliinsä otti, kun hänen uskollinen vaimonsa oli silmänsä sulkenut; sen lohduttajattaren nimi oli "Musika", ja se se oikeastaan olikin hänen sydämensä hehkuvalla lemmellä rakastettu, ainokainen haltijatar.

Muuan toinen kallis tavara oli hänellä asuinhuoneensa nurkassa, nimittäin vanha klaveri; ja tässä tuo vanha kanttori seurusteli suuren Bachin ja Händelin henkien kanssa, oli juttelussa vanhain Italian mestarien kanssa ja onnellista oloa nautti siinä tenhopiirissä, joka hänelle oli avautunut.

Violetta tosin huomasi, ett'eivät nuo puhelut aina ihastuttavan kauniilta soineet; klaveri tuon tuostakin riuski ja surisi varsin kummallisesti eivätkä isän sormetkaan välistä tahtoneet oikein kerkeästi päästä paikasta pois; mutta hän varoi sitä sanoakseen ja istui aivan ääneti ja leppeänä työssään vieressä. Kun soittaja sitte vihdoinkin innostuksensa korkeimmilleen tultua taukosi ja häneen katsoi, puhumatonna, vaan kirkastunein silmin, niin hän hymyllä huulin nyökkäsi hänelle, vieläpä vienosti suutelikin häntä otsaan. Silloin oli isän hänelle kertominen, mitä vanhoista mestareista tiesi, ja tyttö ei ensinkään tahtonut uskoa, että sävelten valtakunnan suuri hallitsija Sebastian Bach oli pitänyt rumaa pitkää peruukkia ja Händel mestari niin ankarasti nuuskannut. Hän näistä tämmöisistä upeista ilmiöistä sävelten taikamailmassa arveli aivan toista, oli itselleen maalaellut varsin suloisia heleitä kuvia, jotka isä nyt niin julmasti hävitti. Mutta melkein joka päivä toisteli lukkari ukko samoja kertomuksia ja Violetta kuunteli yhtä hiljaisella tarkkuudella, melkein pä hartaudella, kuin ensi kerrallakin, eikä hänen herttaisten kasvojensa piirteissä näkynyt niin merkkiäkään väsymyksestä. Hänkin, se onnellinen Violetta, oli nähnyt erään kuuluisan sävelniekan, ja se ei hetkeksikään mennyt hänen mielestensä: ihmiset nimittivät sitä miestä "ukko Haydn". Violettan isä sanoi häntä aina "kuninkaaksensa", ja hänen sydämensä syvimässä pohjukassa hehkui ihailus ja rakkaus, jonka mahdista hänen lapsensa sielussa ei ollut aavistustakaan.

Pienenä tyttönä oli Violetta kerran pääsnyt isänsä kanssa isoon keisarinkaupunkiin; siellä oli hän summattoman suuressa kirkossa kuullut esitettävän komean komeata soittoa, jota "Vuodenajoiksi" nimitettiin. Lapsen mieltä melkein masensivat ne mahtavat äänneet, jotka ensi kerran hänen päällensä tulvailivat, ja kuitenkin oli Violetta niin ihastuksissaan, niin hurmaavain liikutusten vallassa. Hän uneksi "keväästä"; häneen huokui "kesänhelle" henkeänsä; sitte jahtitorvet toitahtelivat ja muistuttivat "syksyä"; ja kun "talvi" tuli tulojansa, niin tyttö luonteli lähemmäksi isänsä kylkeen. Tämä taas tuskin tiesi lapsensa olemassakaan olevan; hän istui Violettan vieressä puoliksi hengittämättä kuunnellen ja hänen muotonsa suurine mustasilmineen oli kuin autuuteen vaipuneena; hän nauroi ja itki vuoroitellen. Kun kaikki oli loppunut, tarttui hän lapsensa käteen ja tunkeutui pikaisesti, sanaakaan sanomatta, kirkosta ulos. Ulkona seisoivat paljo kansaa, vanhoja ja nuoria, miehiä ja naisia, ja keskellä vanhanlainen, hoikkavartinen mies, jonka kasvot olivat kuin rauha ja silmät taivahiset. "Ukko Haydn!" kuului ylt'ympäri. Violetta katsoi häneen kainolla kunnioituksella ja uhkuvin silmin; Haydn ukolla oli jokaiselle lempeä sana tahi kättely ja lempeä katse; naurahtelu, suojeleisuus ja leikkilisyys pyörivät alati hänen huulillansa ja heleillä kasvoillansa. Siinä sitte Violettan isäkin halvassa mustassa vaatteuksessaan tunkihe tiheän kehän lävitse ja kävi Haydnia käteen, ennenkuin tämä mitään tiesikään, ja huusi melkein läkähtyneenä: "kiitoksia, ukko Haydn!" Mestari puolestaan oli hänen kättänsä puserthanut, hänelle nyökännyt ja naurahtanut. Kaiken tämän oli Violetta kyllä nähnyt; kuitenkin täytyi hänen melkein joka päivä kuulla kertomusta tästä tapahtumasta; olihan se valokohta hänen isänsä elämässä. "Jos vielä kerran kuninkaani näkisin", oli hänen tapansa joskus sanoa, "niin täytyisi minun iloon kuolla; usko se, lapsi armaani! Minusta oli hänen siunattua luomis-kättänsä kädessäni pitäessäni, juuri kuin olisi sydämeni ollut pakahtumaisillaan."

Eräänä päivänä, kuin lehmukset kukkivat ja ruusut, ja kylä oli koreimpaan verhoonsa pukeutuneena, tapahtui, että Violetta istui puutarhassa uneksimassa, niinkuin hänen tapansa välistä oli. Lehtimajassa

istui isä lukemassa. Äkisti kuului lystikäs rallatus puutarhan aidan takaa, ja tiheän pensasaidan päällitse, ihan soresan Violetta neiden vieressä, katsoi sisään verevä ilokas naama, joka oli nuoren solakan miehen. Hän näytti väsyneeltä ja kantoi kädessään vähäistä salkkua sekä vankkaa sauvaa toisessa; päätä peitti pieni musta hattu, tuuhea tummanruskea tukka riippui jokseenkin pörhöisenä ympäri päätä ja olkapäällä oli kesy kottarainen, puhujalintu. "Tyttö kaunis, laske minua sisään!" pyysi outo, ja hänen siniset silmänsä rukoilivat vielä enemmän kuin sanansa. Odottamatta kuitenkaan muuta vastausta, kuin Violettan naurahduksen, hypätä heiskahutti hän pensasaidan ylitse. Vanha kanttori kiirehti paikalle; Violetta nauroi, niin että kirkkaat vedet silmistä valuiivat, ja nuori mies oli uhkahyppäyksen tehdessään pudottanut salkkunsaa; nuottilehdet ja lyijyskynät lensivät tuo tuonnekin; kottarainen rääkähti: "kova onni, kova onni!" ja rupatti monta monituista italialaista sanaa sokin.

Rohkea hyppääjä ojensi kättä kanttorille, sanoen: "isä hyvänen, tässä näette nuoren musiikin-opiskelijan Wienistä, joka on kaiken päivää juoksennellut saadakseen suloisilta metsänlintusilta säveliä varastetuksi; mutta tämä välimieheni tässä" — nyt osotti hän kottaraiseen, joka viisailla silmillä häneen katsoi — "on minua häpeällisesti pettänyt, leipävarani nokkinut, visertelijät mitä viehättävimmät pois karkoittanut hullulla rupatuksellaan; ja siis pyydän minä hartaasti, että surevan vatsan tuiki tuskallisen mollisävelikön muuttaisitte vahvan atrian duuriuotiksi."

Tämä lystikäs puhe miellytti lukkari ukkoa erinomaisesti; hän pakotti iloista vierastansa tulemaan lehdikkoon ja Violetta toi tuoretta leipää, oivallista maitoa ja voita, vieläpä kirsikoitakin ja meheviä mansikoita. Nuori mies piti kaikki hyvänä ja niinpä kottarainenkin, puhujalintu; he kilvan söivät ja joivat, herra ja lintu, ja rupattelivat myöskin kilpaillen. Jos vieras sanoi leikkisanaa, niin kottarainen sen matki, ja sillä välin se alinomaan huusi: "Hoi! Figaro, ota vaari! Figaro, ota vaari!"

Hetken kuluttua olivat pienen valkoisen talon asukkaat vieraansa kanssa niin tuttavat, kuin olisivat vuosikautia yhdessä eläneet, ja alkoipa jo vanha kanttori puhella yhtä ja toista Bach mestaristakin, jota tehdessään hän nuorena musiikin-opiskelijassa näki tarkkaavaisen kuulijan. — Lopulta vanhan miehen sydän kokonaan aukeni tämän ilokkaan, teeskentelemättömän nuorukaisen läheisyydessä, ja niin salavahkua, kuin olisi hän sille mitä kalliimman aarteiden ilmaisnut, kertoa höpötti hän mielijuttunsa Haydn ukon kättelemisestä. Hymyssä suin ja äänetönnä kuulteli nuori mies hänen puheitaan; ja vanhuksen lakattua kertoi hän puolestansa vesissä silmin ja vienosti vapisevalla äänellä, että ukko Haydn oli vielä suutakin antanut hänelle. Tuota nyt ei kanttori tahtonut ollenkaan uskoa, vaikkapa kottarainen juuri kuin riivattuna huusi: "totuus, olipa vaikka rikoskin!" — Kuun ja tähtien valossa sanoivat he jäähyväiset toisilleen; silloin vasta vilpittömän vanhuksen mieleen juolahti kysyä nuoren vieraansa nimeä.

"Nimeni on Amadeus", vastasi tämä, "ja minä olen hyvin usein takaisin tuleva."

"Tehkää niin!" nauroi kanttori ja pudisti hänen kättänsä, "sitten saatte myös nähdä nuottikokoelmani, oikean aarreaitan, sen mä sanon!" — Violetta lahjoitti samalla Amadeukselle vielä komean ruusukimppusenkin; nuori mies siitä suuteli tyttöä niin keveästi, kuin perhonen ihanalle kukalle suuta antaa; mutta kottarainen huusi: "hyvästi nyt, me lähemme menemään; hyvästi, hyvästi, toiste taas nähdään!" Ja niin ne läksivät. Vielä kauvan kuulivat jäljelle jääneet iloisen ihmis- ja linnun-äänien armasta kaksinlaulua.

Tuskin neljääkään päivää kului, niin iloinen musiikin-opiskelija jälleen tulla hyppäsi pensasaidan ylitse, mutta tällä kertaa ei väsyneenä ja näännyksissä, vaan reippaana ja ripeänä. Violetta riemuitsi häntä nähdessään; tämä kietoi kursastelematta kätensä hänen kaulaansa ja muiskasi suuta; kottarainen huusi: "ken on löynnyt armahisen!" Kuinka iloitsikaan lukkari ukko, kun tuon nuoren miehen taas näki! Hän veti hänet salamielisesti tupaseensa, avasi vanhan kaapin, ja Amadeus näki hämmästyneenä edessään aarteiden parhaita Bachin, Händelin, Palestrinan, Pergolesen ja monen muun teoksia. Haydn ukolta oli siinä muutamia messuja; kukin teos oli sievästi sidottuna ja niskassa loisti kultakirjaimilla säveltäjän nimi ja syntymävuosi. Amadeus selaili oikein onnellisen näköisenä niitä paksuja niteitä, tunki ja tiesi kaikki varsin hyvin, kanttorin suurimmaksi ihmeeksi, puheli kaikista niin ihmeellisen ymmärtäväisesti ja selkeästi, ja innostuksen kirkkaus loisti hänen kasvoistansa. Vanhus laski kaapunsa pois, pani kätensä miekkosen olkapäille, katsoi häneen hartaasti ja lausui: "te olette herrtainen sielu mieheksenne ja teistä varmaan tulee suuri mestari, jos Jumala teitä varjelee!" ja siinä sitte syleili häntä ja suuteli hänen poskiansa; mutta kottarainen huusi: eläköön "Sarastro!" — Sitte alkoi Amadeus soittaa, ja vanha klaveri järähteli hänen voimakkaissa käsissäänsä; ihmeen ihanat sävelet tuudittelivat Violettan ja hänen isänsä sielut sulosiin unelmiin. — Illan tultua mentiin puutarhaan ja poika juoksi kilpaa Violettan kanssa; he viskelivät toisiinsa kukkasia ja ruusunlehtiä ja pilailivat, kuin kaksi lasta, kielevän kottaraisen kanssa. Amadeus kertoi Violettalle, kuinka paljon hän siitä linnusta piti ja ett'ei hän siitä koskaan erkanisi. Hänen äiti vainajansa oli sen kasvattanut ja hänelle lahjoittanut, ja nyt se oli yöt päivät hänen kumppaninansa, laskeutui iltasella isäntänsä päänaluselle, käänsi päänsä siiven alle ja nukkui seuraavaan aamuun.

Kesä kului, mutta ei ainoatakaan viikkoa, jolloin ei Amadeus kaupungista tullut laulamaan Violettan kanssa — sillä tämä lauloi suloisella, koristelemattomalla äänellä kaikenlaisia vanhoja lauluja — sekä haastelemaan vanhan kanttorin kanssa Sebastian Bachista ja kertoelemaan Haydn ukosta. Kerran kanttori kysäsi: "sanokaapa mulle, mitä pidätte Mozartista, joka nykyjään alkaa niin suurta humua mailmassa nostaa teoksillansa; mielellänipä jotakin kuulisin hänestä."

"No niin", vastasi nuori mies, "minä hänet tunnen aivan tarkalleen, niin hyvin kuin itsenikin, ja voin hänestä teille antaa mitä paraat tiedot. Mozart on hyvin lystikäs, huoleton veitikka, melkein minun näköiseni, kuitenkin vähän vakaampi, kun johtajankapulaa kädessään pitää taikka kynää. Onnellinen hän on niinkuin lapsi ja parasta hän myös tahtoo; hänen sielunsa uiskentelee suloisten sävelten meressä, jotka häntä ihastuttavat; mailma hymyilee hänelle, ja hänen sydämensä on hilpein ja iloinen koko maanpiirillä. Viiniä hän myös rakastaa, mutta kaikkein ennemmin armaita tyttöjen kasvoja; ja sen ohessa kukkia ja perhosia. Rakastava te olette häntä, sen voin vakuuttaa, sillä hänellä ei oikeastaan ole ainoatakaan vihamiestä; mutta emäntä hänellä on, jota hän lempii sanomattomasti ja joka sen ansaitseekin, sillä hänessä on virheitä vähä; ainoastaan kateellinen hän on ja se Mozart hupsua hiukan tuskittaa."

Kanttori heilutti päätänsä naurahdellen; mutta Amadeus jätti joutuiseaan hyvästi, vaikka tuskin tuntiakaan oli siellä ollut ja aurinko vielä oli korkealla. "Tänä iltana esitellään eräs Mozartin säveltämä opera, Don Juan," sanoi hän, "ja minua haluttaa tietää, miten se on oleva ihmisten mieleen; minä olen vähän levotonta luontoa, ja tänään erittäinkin niin kiihoksissa, ett'ei Mozart itsekään voi olla sitä kiihoittuneempi; huomenna teille kerron siitä." Kottaraisella oli tuskin aikaa huutaa: "nopsat jalat, rohkeutta!" ja isäntänsä ei edes muistanut Violettaa suudella, ja kukkakimpunkin hän jätti olemaan. Mutta tyttö oli kaiken päivää alla päin; unhotetun suutelonko vai lakastuneiden kukkain tähden, sitä en tarkoin tiedä sanoa.

Huomispäivä kului, Amadeusta ei kuulunut eikä näkynyt; aurinko aleni alenemistansa ja keltaiset lehdet putoilivat puista. Vanha kanttori istui nojatuolissaan nuottikirjainsa sekaan haudattuna; Violetta rallatteli, mutta hiljaa hyräillen vaan; ei ollut oikein iloinen sydämessänsä. Silloin äkisti naputettiin ikkunapieleen: heleä tuttu ääni pyysi sisään päästä; Violetta hypähti seisoaalleen: sen hullutukseen tottuneena hän avasi ikkunan ja Wienin musiikin-opiskelija hyppäsi huoneeseen. "Isä hyväseni", sanoi hän sen muotoisena, kuin keväinen aamu, "Mozart on tehnyt tehtävänsä oikein hyvin! Don Juan on toki varsin välttävä opera; muuten hän käski sanomaan terveisiä ja lähetti muassaan jotakin, jonka teille heti sisään tuon. Mutta tässä on, ottakaa ensiksi pieni muisto minulta!" — ja niin sanoen, pisti hän sievän vihkosen vanhan ystävänsä käteen. Se oli eräs *Ave verum*. Violetta sai soman paperilehden, johon oli kirjoitettu: "Minun orvokilleni!" Se oli muuan laulu, jonka alkusanat kuuluivat:

Niityllä kasvoi orvokki,
Huomaamatonna kauniisti;
Kaunis olj orvonkukka.

Tyttö riemuitsi; mutta vanhus kävi vakavin silmin kaikki lehdet läpi; sitte hän nousi tuoliltaan, meni ääneti nuottikaappinsa luo ja asetti vihon varovasti Bachin ja Händelin keskelle. Nuoren miehen hilpeitä kasvoja värväytteli hiljainen liikutus; kanttori ojensi hänelle molemmat kätensä ja sanoi: "te parhaiten tiedätte, mikä tuon paikan arvo on!" Silloin tulivat Amadeuksen sinisilmät kyyneliä täyteen; hän tarttui innokkaalla kiivaudella vanhuksen käteen ja huudahti: "isäseni, minä se olenkin Mozart, iloinen, hullu Mozart, jolle te tuolla yksinkertaisella kunnian osoituksella olette tehnyt suuremman, syvemmän sydämen ilon, kuin mitä koko mailman kaikki mieltymyksen kaikumiset ovat tehdä voineet. Minä kiitän teitä, mutta minulla vielä on teillekin muuan ilo!"

Ikään kuin lapsi heittäytyi hän kirkkahaisesti katsattavan vanhuksen rintoihin, likisti häntä poveansa vasten ja lensi sitte ovesta ulos. Hetkisen perästä näkyi hänen ilosta loistava muotonsa jälleen; kottarainen huusi: "eläköön Sarastro!" ja huoneeseen astui — ukko Haydn. Riemun salama vanhan kanttorin silmistä, hänen huultensa vapiseminen oli ainoa tervehdys hänen mestarillensa ja kuninkaallensa. Hänen ruumiinsa ei kestänyt sielun järjestyksiä; ja kun Haydn mieleväällä myhäilyksellään sanoi "Jumalan terveeksi" ja hänelle kättänsä kurotti, Mozart tuskan tunnolla kumartui hänen puoleensa, mutta Violetta aavistavaisena isänsä polvia syleili, niin Jumala viittasi häntä ja hänen henkensä kohosi taivaiden ikisointujen ilmoihin.

Monta, monta vuotta on siitä jo vierinyt; ukko Haydn johdattaa jo aikoja sitte tuolla ylhäällä suloisia, jaloja enkelien kuoreja; Mozart myös makaa sikeätä pitkää untansa maan kylmässä; nämät ja useat muut tähdet ovat meidän mailmamme taivaalta laskeneet; mutta pieni kylä se vielä aina niin hiljaisena ja herttaisena pilkistaa pensasten välistä, vanhat lehmukset tuoksuvat vielä kuin ennenkin ja kanttorin asunnossa elelee aivan yksinänsä vanha eukko. Se on se aikanaan niin kaunis ja viehättävä Violetta. Hän ei ole koskaan naimiseen mennyt ja elää unelmaeloa muistoissaan. Mutta jos tahdotte hänen luonansa käydä, niin kysykää häneltä vaan mestari Mozartia: silloinpa hänen silmänsä vilkastuvat ja

hänen kasvoillensa leviää juuri kuin nuoruuden hohde. Ja hän on hänestä puhuva tuntikausia; lopulta hän teille ehkä näyttää pienen, oi jo varsin kellastuneen nuottilehden, johon on kerkeällä kädellä kirjoitettu:

"Niityllä kasvoi orvokki."

KESÄYÖ-UNELMA.

Ihmeen lauhkean kesäyön utupeite oli levitettyä kauneudesta kylläisen maan ylitse; kuu hymyili niin suloisesti ja tenhokkaasti, kuin onnellisen, lempivän tytön vetistynyt silmä; kukkasivat eivät tältä katseelta voineet nukkua ja puiden lehdet kuiskaivat keskenänsä. Mutta erittäinkin kuun hymyily kirkasti erästä uhkeaa lehmuspuita, joka seiso keskellä isoa synkeätä puutarhaa. Monta korkeata yksivakaisen kaunista puuta oli sen rinnalle ylennyt; myöskin kaikenkarvaisia kukkasilmä pilkisteli matalista pensaista ja puutarhan keskupaikalla lähellä lehmusta rehotti ihana ruohokko, lahea kuin sametti. Vihantain pensaikkojen välistä hohtivat komean huoneuksen valkoiset muurit. Oli sydänyö. Linnut olivat jo unessa, niinpä perhosetkin; siellä täällä vielä pyrähteli kotia kohden joku kiiltokuoriainen, joka oli viivähtänyt armaan ruusukuningattaren luona, ja kuppuroitsi, lemmen nautinnosta autuaallisesi hurmautuneena, kaikkien kukkain sydämelle, jotka tuota viehkeijää piloillaan huutelivat.

Silloin kapisi yön äänettömyydessä keveä, ravakka astunta, ja solakka, nuorekas mies, jonka otsa oli korkea, mietemielinen, ja silmät ihmeellisen loistavaiset, läheni lehmusta. Puun kukat huokuivat suloisempia hajuja hänen lähestyessänsä ja lehdet riensivät lähemmäksi toisiansa, ett'eivät kuun etsiviltä silmiltä peittäisi lemmityisen katsantoa. Haaveksien katsoi nuorukainen taivaan hiljaiseen sinilakeen, ja hänen silmäyksissään pyöri tuhansia vakaita kysymyksiä tähdille, jotka loistivat häntä kohden; mieltien katseli hän sitte pimeitä puiden varjoja, jotka niin synkeästi, hirveästi, armahtamatta lepäsivät heteillä kukkapenkereillä, ja hän huokasi syvältä. Silloin soi äkisti kaukaa etäisyydestä hiljainen helinä, ikään kuin mitä kevein tuulonen suutelee herkkää ilmakannelta, ja tumman viheriäisestä ruohokosta rupesi valaisemaan. Hopeanhohtavia usman hattaroita kohoeli maasta ja viehättävä ruusujen ja liljain tuoksu täytti ilmat. Lukemattomia pienoisia sääksentapaisia olentoja, joista on se puhe, että niiden löyhyelämä kestää ainoastaan yhden yön, liipoitteli tähän vaaleanviheriäisillä lentimillänsä ja kokoutui tiheäksi kehäksi ruohovaipan ympärille. Tuo suloinen helinä kävi yhä äänekkäämmäksi, hurmaavimpia säveliä virtaili ulos varsin vaihtelevaisesti, väliin ilakoitsevana, leikkiä laskevina, väliin vaikertelevina, surkeina, murhehtivaisina, mutta aina mieltä huumaavina ja viettelevinä, yltäkylläinen joukko kauniimpia ruusulehtiä laskeusi nyt alas ja jokaisesta lehtyestä nousi kevyt keijukkamainen olento, äärettömän herttainen, hentovartinen kuin enkeli, silmät säkenöitseväiset, hiukset pitkät kullankarvaiset ja yllä huikaisevan valkea huntu. Jokainoa näiden viehättävään olentojen liikehdys oli suloisinta soitantoa, jokainoa henkäys sävelääni, ja kun ne kihertyivät hilpeihin huppykeihin, niin sen vapisevan ihmislapsen sydän, jonka oli suotu semmoisia ihmeitä katsella, oli menehtyä ihastuksesta.

Kuuntelijan kauniit kasvot kirkastuivat kirkastumistaan: silmistä uhkui taivaallinen loisto ja huulilla leikitsi autuaallinen hymyely. Oi, jällenpä ne herääntyivät taas, nuo hänen lapsuutensa unelmat, ne kulkivat ohitse niikkaellen naurahdellen, nuo hänen hilpeän mielikuvituksensa ihanat kuvat; kultainen satumailma astui esiin kätkestänsä kaikessa entisessä komeudessaan ja ihanuudessaan! — Silloin helkähti hopeanheleitä kellon ääniä ja hiljainen suhina veti hänen silmänsä ylös puoleensa. Puhtaan liljan kuvusta muodostettu valtaistuini tuli kiikkuelen alaspäin, lukemattomia utuolentoja ympärillä löyhymässä, puoliksi kätkeytyneinä ihanain, outojen kukkaisten kupuihin. Koko ilmalinnan riippui kahdessa kuun säteessä kiinni, juuri kuin hopeisissa ketjuissa, ja kiikkua heiluveli sinne tänne. Ruohonkorret kurottivat mieliteolla vihantoja käsivarsiansa ottaaksensa tenhokuningattaren istuinta vastaan; ruohokon eriskummaiset vartijat lakuttelivat viheliäisiä siipiänsä tervehdykseksi ja tervetulistajaisiksi kuningattarelle, ja se oli kuin harpun hyminää. Mutta kuningatar nousi valtaistuimeltansa ja koski pienokaisen jalkansa kärjellä vihantaan vaippaan. Mitään ihko ihanaisempaa, ihastuttavampaa kuin tämä keijujen kuningatar — siksi häntä nimitettiin henkien valtakunnassa — et ikinä ajatella voi: päässä kruunun kukkain kyynelistä, jotka hohtivat kauniimmin kuin mailman kalleimmat kiiltokivet; kuningattaren harsohuntu oli valoa, hänen silmänsä taivasta ja hymynsä autuutta. Hän kohotti hennon kätensä, nyökähytti päätään ja nyt alkoi tanssi. Ah semmoista tenhollista heilumista ja häilymistä, semmoista suloisista, armahista kiertelyä, kallistelua ja lennähtelyä! Kaikki kukat lähellä ja kaukana avasivat itsensä, jokaisesta kuvusta lähti tuoksua ja soittoa — oi, seppä oli ihmeen ihanata elämää!

Tätä tunti hänkin, se yksinäinen ihmislapsi tuolla lehmuksen juurella, ja tämän taikayön hekuma painui niin kaikkivaltiaasti nuorelle sydämelle, että se oli raukeamaisillansa, ja syvä huokaus, hiljainen "oh!" ihastuksen yltäkyläisyydestä puhjennut, pääsi hänen huuliltansa. Yhtäkkiä oli juuri kuin ankara tuulenpuuska olisi tarttunut noihin hentoihin olennoihin: säikähtyneinä ja hämmästyneinä he horjuvat ja hoipertavat hajalle; mutta kuningatar viittaa leikkijöille; vakaasti, jopa murheellisesti katsoen osottaa hän lehmukseen, jota hän pitää kudottuna tuhansiin hentoihin lankoihin. Keijukaiset verhoutuvat huntuihinsa ja lähenevät vapisevaa nuorukaista, jonka oikea käsivarsi on puun ympärille vyötönnyt, ikään kuin tuo vakainen ystävä, joka jo tässä suojelee hänen rakkaita vanhempiansa ja niiden vanhempia, voisi häntäkin varjella mahtavalta tenhomailmalta. Kuningatar heijalee tulla; "sinä olet kuolemaan vihitty," laulaa hän, "sinä armas, runsaasti siunattu maan lapsi, pääsemättömästi, armahtamattomasti! Ei kukaan kuolevainen saa rankaisematta katsahtaa henkien elämään! — *Sinun täytyy nyt huolla!* Sinun loistoelosi on sammuva, äkisti, ihmeellisesti, suloisesti, niinkuin tähti sammuu, loistavampana jälleen ilmestyäksensä. Sinä olet valittu tuhansittain tuhansista sukusi olennoista; korkea jumalatar Musika, jota kaikki taivaan ja maan henget kumartavat, on sinut vihkinyt suudelmallansa. Onnen tähti paistoi sinun kehdollesi; sinulle annettiin nimeksi *Felix*; siinä nimessä on kaiken olemisesi kuva: sinä olet oleva onnellinen, rakastettu, ihailtu, jumaloittu, ja vihdoinkin, oi sinä siunattu maanlapsi, olet sinä pois menevä maineessasi, loistossasi, mahdissasi — ja armas, puhdas olento on käypä sinun edelläsi, viimeisenä hetkenä suudellen ottaaksensa poistavan sielun huuliltasi. Oi, siunaa kohtaloasi, rakastettu kuolevainen!"

Heläjävät sanat herkesivät soimasta, kuningatar laskei taas päänsä alas, mutta niin matalalle, että kukkakyynele hänen kruunustansa putosi unennäkijän vaalealle otsalle, katsoi häntä taas kasvoihin suloisimmasti hymyillen ja kuiskutti erotessaan: "hyvää yötä!" Keijukaiset mennä suhisivat hänen ohitsensa; kaikki heittivät leikiten jonkin muiston hurmoksissa olevan sydämelle, mikä pienen neulan kuun säteestä, mikä kummallisen sammalkukkasen tahi kainon kielokukan, mikä taas vaippasen, iltaruskosta kudotun, ja niin tehdessään ne laulaen huokuivat: "hyvää yötä, hyvää yötä!" — Valtaistuini, kuningatar, tanssijattaret, sulohajut, valot, helinät, kaikki katosi; nuorukainen vaipui tainnuksiin.

Kun hän jälleen silmänsä avasi, olikin aurinko häntä herättämässä: se suuteli hänen otsaansa ja kummasteli itseksensä lemmikkinsä kalpeita poskia; linnut lauloivat, kukat kylpivät kastevesissä ja katsoivat ujoillen ja pelvolla häneen päin; ikivanhain puiden lehdillä taas oli kaikellaista salaista toisilleen ilmoitettavana; hepakat perhoset kiitivät mielikukkiensa luo, voidakseen suottaillen ja hyväillen niiden sulohuulilta tietoonsa houkutella kuluneen yön salaisuudet; muutamat vanhat, mustat kuoriaiset juoksivat supisten pitkin ruohokkoa, pystyttelivät hentoja ruohonkorsia ja olivat suuressa siivoamisen puuhassa. Mutta talon vanha puutarhuri aamulla päätänsä huiskuttaen huomasi kummallisen vaalakan kehän, joka meni yltä ympäri ruohokkoa: se oli keijuisvaltakunnan pienien, heikkojen siivellisten vartijain kuolleet ruumiit.

Felix meni puutarhan kautta semmoisella kasvojen muodolla, johon korkein ja puhtain innostus oli valoisan valtaistuimensa asettanut: hän riensi nopein askelin hiljaiseen kammioonsa ja kätkei itsensä kaikkein omaistensa silmistä; kun hän sitte vihdoinkin astui rakkaittensa keskuuteen, laskei hän merkittävästi naurahtaen nuottivihkosien vanhimman sisarensa, taidekumppaninsa ja ystäväisensä käsiin. "*Fanny*," sanoi hän, "nuo lehdet kertovat sinulle Pelixin *kesäyö-unelman*; kuuntele niitä hetkinen malttavaisesti!"

Keijuiskuningattaren sanat kävivät toteen: se loistava, kunnioitettu mestari, joka näki ihmeen ihanan kesäyö-unelman taikasävelistä, hän on viheliäisestä maastamme eronnut! Siinä laakeriseppeleessä, joka nuorellisia ohimoita vyötti, ei mikään lehti vielä ollut lakastuneena; hän sulki hilpeät ja hilpeennyttävät silmänsä täysimmässä voimansa tiedossa, maineensa himmenemättömässä loistossa. Ja me sitte? Oi, me notkistamme polvemme sen unhottumattoman arkulla, katselemme kuumiin kyyneleihin ja loppumattomalla surulla hänen tyveniä kasvojansa ja koskemme aralla kunnioituksella viimeisen kerran siihen lepäävään käteen, joka elämässä ei levosta tiennyt, joka niin paljon jaloa ja ihanata loi ja aikaan sai. Kuinka pian pakeni se kirkastettu meidän sekasortoisia maallisia sointeita! Hän vietiin valtaavasti ylös kaiken sopusoinnun valoisaan kotiin. Siellä ovat kaikki hänen unelmansa muuttuneet tosiksi, autuaan tosiksi: ylevän sielunsa ikävöiminen on viihdytetty!

Mekin olemme heränneet; mutta heränneet lohduttomaan todellisuuteen. Kuinka talviseksi on käynyt yöllä, kuinka yksinäiseksi ja surulliseksi maan päällä! Jätettynä seisoo valtaistuini, vaienneena on kannel, itkussa silmin ja alla päin valittaa korkea jumalatar Musika, ja tuhansittain tuhansia ihmissilmiä katsoo kysyen vähäiseen, korkeaan taivaaseen; — mutta voi! siltä ei tule vastausta tuohon arkaan, katkeraan kysymykseen: "miksi?"

JOULUJUHLA METSÄSSÄ.

Onkohan ihanampaa puhekieltä täällä alhaalla — jos ehkä erotetaan kahden rakastavaisen sulokuiskeet — kuin tuoretten lehtien havina kauniissa metsässä? Totta tosiaan, lystikkäimmän ja reippaimman veitikankin sydän heltyy ja hän pysähtyy edelleen astumasta, kun herttaisena kevätpäivänä nuoret, heleät puut, ihastuksesta väristen, puhelevat keskenänsä, kun kaikki ylt'ympärillä hymyilee ja kuiskii. Vaeltaja heittäytyy ruohokkoon, niin että tuoksuvat vihannat aallot hänen päänsä yli yhteen kohahtavat, kukat kumartavat hänen huuliansa suutelemaan ja hän kuunnellen katsahtaa viheriäiseen lehtitaivaasen, uneksien kodistansa, isän ja äidin sydäimestä ja armahisensa silmistä. Leppeissä lempiloruissa kumartuu muhkea tammi solakan, viehättävän koivun puoleen, varsin tärkeitä asioita on suoralla pyökillä väkäiselle jalavalle uskottavana, ja siihen sekaan lakkaamatta lörpöttelee lepäämätön haapa. Elämä, hekuma käy kautta koko metsän, ihmeellisesti virkistävänä ihmissilmälle ja vaikuttavana ihmissydämelle.

Mutta keskellä kaikkea tätä uhkuvaa hekumaa seisoo äänetön tumma puu, joka ei voi puhua eikä heleillä lehdillä leikkiä: se on *kuusipuu* pienine pistävine neulasineen. Rakastaen levittää se käsivartensa, kateutta ei asu sen sydämessä, mutta se katselee niin suruisena, Ikään kuin murhehtiva mies nauravain, leikkiväin lasten joukossa seisoo se lehtikoristeellisten puiden keskellä. Harvoin kyllä joku lintu matkoillansa metsässä hetken levähtää sen oksilla; paljoa kernaammin hän kätkeytyy tuoksuvain lehvien sekaan, jotka niin vastustamattomasti houkuttelevat, viileyttä ja varjoa luvaten. Eivät mehiläisetkään ja kullankarvaiset kuoriaiset poikkea hiljaiseen "Kuuselan" majataloon, yksinään seisoo kuusi keväällä, yksin se jää loistavana kesäaikana; vieläpä syksylläkin *sen* puku *yksinään* on suruvaatteiden kaltainen: se on huolipuvussa kirjokoristeellisten puiden tähden, joihin kuolema niiden komeudesta huolimatta huokuu. Niin tulee vihdoin talvi, kimeltelevä jääkaapu yllä, ja sen seurassa palvelijansa kolkot tuulet; hirveästi ne riistävät alas kaikki nuo hennot lehdet; lumivaltias löyhyttelee joutuisaan valkoisia hahtuvia, heittääpä paksuja vaippojakin koko maan päälle, ja kaikki lämpöinen elo jähmettyy sen katseen edessä. Ainoastaan kuusipuu katsoo häntä silmiin pelkäämättä ja naurahtelee umpimielisenä, kun mahtavalla jääkaapuisella loihtijalla ei ole voimaa sen ylitse. Mutta rakas Jumala, joka itsekullekin luoduistansa lahjoittaa ihanan ilon ja autuaan ajan, ihmisestä alkaen alas pienimpäänkin koppiaiseen asti, on vakaalle, kärsiväiselle kuusellekin hankkinut palkan, joka on yhtä ihastuttava kuin keväinen ilma ja päivän paiste.

Joulukuun neljännekolmatta päivän yönä, josta kaikki pyhät kirjat niin monia ihmeteltäviä asioita kertovat, sinä yönä, jota me vuotuisesti rakkaiden omaistemme helmoissa lapsen iloisella mielellä vietämme ja *jouluksi* nimitämme, astuu taivaan enkeli alas äänettömän kuusen luoksi, antaa sille suuta ja kaunistaa sen eriskummaisilla, valkoisilla kukilla. Näin se virkaansa vihitään, tuo sanomattomasta autuudesta värähtelevä puu, ja tulee kaikista metsän puista valituksi valmistamaan iloista *joulunjuhlaa* kaikille linnuille ja kaikille muille pienille olennoille, jotka eivät voineet päästä hirveän lumivaltiaan käsistä ja joita se vankina pitää ja ankarasti vartioitsee. Kahdennellatoista hetkellä soi sydämiä vavahuttava laulu muutoin niin vaitiolevaisen kuusen oksista, ihmeellisen voimallinen veisaus ikään kuin hämäriltä ajoilta nykyisyyteen humisten. Ja sen äänet menevät mahdikkaina kautta metsän, ja kaikki linnut kuulevat sen viehättävän huminan eivätkä voi vastustella, kohottavat lentimensä ja liipottelevat laulavalle puulle; puoliksi jähmettyneet kuoriaiset ja sikeästi nukkuvat kärpäset, kaikki kaikki ne heräjävät, ravistavat raskaan talviunen siivistänsä ja kulkevat puolivalveilla, puoliksi tointuneina, säveliä kohden. Ne lintu-raukatkin, jotka me ihmiset ahtaasen vankihuoneesen tuomitsemme, että ne meitä huvittaisivat viehättävällä laulullansa, kuulevat kuusen tenhohuudon ja lyödä räpähyttelevät vienosti valittaen ja halusta huolehtien siipensä varsin haavoille vankeutensa armotonta häkkiseinää vasten. Ihmiskorva, ummistettuna puun ihmeellisesti ihastuttavalta laululta, huomaitsee hämmästyksellä vaikerruksen, joka pienen vangin rinnasta ulos pusertuu, ja siellä täällä joku lapsi, joka kirkkaan jouluyön hurmaavalta riemulta ei voi nukkua, hiipii sääliväisesti lemmikkinsä vankihuoneen luo, lohduttaen katsoaksensa häkin läpi aroilla lemmeikäillä silmillänsä.

Virvatulet, jotka syksyisistä pahanelkisistä pilatöistänsä väsyneinä rotkoissa uinailivat, keikahtavat pystyyn ja tanssivat metsän poikki käydäkseen tiheään kehään kuusen ympärille; mutta tämä hehkuu ja hohtaa ruusuvalossa ja veisata tunnistaa humistamistansa. Lumi kimeltelee niinkuin lukemattomat ilokyynelet, ja virvatulet hyppivät ja heilahtelevat ihmeellisten sävelten voimasta; keltasirkut, tiaiset, käpylinnut, vanhat vakaiset kaarneet lapsinensa, kielevät harakat ja varikset, huikentelevat varpuset, kaikki ovat täällä jouluhartauksissansa, kuuntelevat ääneti ja uneksivat, silmät puoliummessa, auringon säteistä ja kukkain tuoksusta. Silloin kuusi yht'äkkiä ravistaa oksiansa, ja kaikenkaltaisia oivallisia siemeniä, pieniä viehättäviä hedelmiä, herttaisia lumihiteita kuin tähtikukkasia putoilee ja laukuilee alas, ihastuttavia joululahjoja jokaiselle. Oi, kuinka ne riemahtelevat, nuo luontokappaleet, hullunkurisesti tunkeilevat kuusen ympärille sitä hyväilemään ja kiittämään! — Hellämieliset keltasirkut ja tiaiset visertävät halusta, varpuset tahtovat kiittää, vaikka vielä nokka on täynnä kaikenlaisia makupaloja; kaarneet ja hurjat käpylinnut varsin yllättävät puun hehkuvilla

lempipuheillansa, niin että se on kuuroksi tulla koko pauhusta, ja siihen sekaan suristavat kuoriaiset ja karpäset kiitosvirttänsä, ja sammal kohoilee lumen alla, ikään kuin olisi kevät siihen hengittänyt; paljaat puut vapisevat, niiden oksat huokailevat ja varvuilta valahtelee kyynelvesiä. Mutta soreat hongat ja tanakat männyt saattavat hiljaa ryhtyä onnellisen, kirkastetun kuusen veisaukseen aina selkeään huomispäivään asti, ja rakas Jumala katselee hymyillen tuolta ylhäältä taivaasta tätä autuaallista joulunviettoa metsässä.

STABAT MATER DOLOROSA.

"Vedere Napoli e poi morire!" Näiden sanain (Nähdä Neapeli ja sitte kuolla) totuus ei voinut olla kenenkään ihmisen sydämen lävitse tunkematta eikä kenenkään silmää valtaamatta, jonka eteen Neapelia läheisen maiseman jalo ihanuus aukeni eräänä loistoisena syksyaamuna vuonna 1735. Siinä se oli, tuo tenhoinen kaupunki epälukuisine kirkkoineen ja tornineen, joissa aamuruskon säteilevä kultaharso riippui! Siinä korkealle kohosi tuo kaikista valtavimman kirkon mahtava, pilveinpeitteinen kupulaki, Vesuvion huippu! Ja tuo komea golfo (lahti), se lepäsi niinkuin painava, kultainen jättiläispisara maan ylpeälle rinnalle pudonneena pilvenpäällisestä vellovasta valomerestä, sinne tänne välkkävänä aaltoellen. Punertava lämpöinen utu ympäröitsi sakeita myrtti- ja orangsimetsiä, hasersi ketteräin viiniköynnösten ympärillä, jotka toisilleen ojentelivat vihannoita käsiänsä ja viehättävässä hypyssä pyörivät pitkin puutarhaa, ja suuteli niitä suuria kukka- ja kierrekasveja, jotka maan kuroivat kuin monenkarvaiseen verkkoon. Oli juuri kuin olisi Jumalan henkäys käynyt tämän ihanimman paikan yli maansa päällä, juuri kuin pitäisi tässä asua pelkkää ikuista rauhaa, suloa ja kauneutta.

Erään kukoistavan kunnahan loivaan rinteeseen, kätkettynä komeiden laakerirusujen uhkeasti rehoittavain pensasten sekaan, platanien ja öljypuiden varjoamana, herttaisten magnolien ja sirojen köynnösten puolittain peittämänä, nojautui ristiinnaulitun korkea kuva, sureva madonna sen juuressa. Kentiesi olivat ihmeelliset onnenvaiheet tämän kuvaryhmän tänne vieneet ja hurskas usko pyytännyt tätä kalleutta hävitykseltä varjella, koska se oli tähän hiljaiseen turvapaikkaan paennut; sillä teos oli liikuttavan, hämmästyttävän kaunis ja olisi hyvin ansainnut sijaista jaloimmassakin kirkossa. Kaikissa noiden täysikokoisten kuvain muodoissa näyttihe mestarinkäsi, joka kovan kiven pehmeäksi muuttaa ja ihmeellisen eläväksi tekee: ristipuussa riippui voittanut uskonsankari eikä piinattu kuolija; kasvojen jalot piirteet olivat pyhät, levolliset, ja melkein kirkastetut, kaunis ruumis voittamattomassa kuolon jäykkyydessä, ei missään enää jälkeäkään kärsimisestä ja kamppauksesta. Entäs Maria, mater dolorosa, mikä näky! Ihanainen vartalo, kokoon murtuneena, ei vaan painuneena tuskan painon alla, ihmeteltävä kasvojen muoto, jossa mitä hirmuisin tuska kivettyneenä kuvautui, semmoisen murheen kuva, joka ei sinä ilmoisna ikänä voi loppua. Kiviset kyynelpisarat riippuivat, voi noin raskaina, silmäripsistä ja kauniin suun seutuja tempoeli vaiva, joka ei taivahasta eikä maan päältä ollut lohdutusta löytänyt. Säälien olivat tuoreet viheriäiset lehdet luonnelleet tämän kärsijän verhon ylle, ja suloiset kukat, ristiinnaulitun ruumiin vierestä puhjenneina, peittivät hellästi haavansijat. Harvoin sattui, että ohitsekulkeva hurskas vaeltaja tämän kuvan keksi, harvoin tämän ristin edessä polvi notkistui.

Mutta ylläsanottuna syksyaamuna tapahtui, että eräs nuori kalpea mies heittäytyi maahan tuon yksinäisen pyhänkuvan eteen; kipeät ja vakaiset olivat hänen kasvonsa, uupuneet ja surulliset hänen tummat silmänsä, heikko ja sortunut oli mittava vartalo; syvältä huokaillen katsahti hän ristiinnaulittuun. Hän katseli suuren kuolleen taivahista rauhaa ja häntä värisytti mitä innokkain hartaus; hän näki Marian enkelinmuotoiset kasvot, näki niissä tuon sanomattoman vaivan ja säikähti semmoisen summattoman tuskan kuvaa. Ääretön sääliväisyys täytti hänen mielensä; tuntui, kuin pitäisi hänen väkivoimalla tempaista pois ne miekat, jotka viileskelivät ahdistunutta äidin sydäntä; tuntui, kuin kovat kivikyyneleet silmäripsillä olisivat ääneensä huutaneet armahtamista. Hänen oma kipunsa, jonka vaivaamana hän oli tähän tullut, katosi tämän äänettömän tuskan jättiläissuuruuden rinnalla; kaikki valitukset tunkeuivat pakahtuvaan sydämeen takaisin; hän unhotti kalvavat vaivat omassa povessansa ja kallisti päänsä nöyryydellä. Silloin kuului ilmassa heleä, herttainen Ave Maria, kahden suloisen naisäänen laulama: muuan sisaruspari, jonka sairaan äidin madonna armoissaan oli parantanut, tuli paikalle tuomaan taivaan kuningattarelle jokapäiväistä tuoreiden kukkain kiitosuhria. He olivat kaksi kaunista olentoa, toinen varreltansa rehevä ja uhkea, uljassilmäinen ja vereväposkinen, toinen hengeä, vaalea, tummasilmäinen, lempeän ja viehättävän muotoinen. He laskivat hyvähajuiset seppeleet ristinkuvan juurelle, rukoilivat hiljaa ja astuivat edelleen. Vaaleanverevä vielä kerran salavihkaa vilkaisi yksinäiseen rukoilijaan.

Tämä nyt katsahti ylös ja rukoili hiljaisella äänellä: "pyhä madonna, armahda minua; minä olen yksin, ihan yksinäni tässä kauniissa mailmassa ja minä kärsin vaivaa; suo minulle armas sydän, joka minua

lempii, ja paranna rintani kivut!" — Silloin ikään kuin olisi utuhuntu revennyt hänen itkevään silmänsä edessä; madonnankuva vapisi, elon salama sävähteli murheen-äidin kasvoissa ja kivinen suu huokui: "kanna minun äärettömille tuskilleni *otollinen* uhri, ota minulta nuo julmat, jähmeät kyynel, sulata ne, että suopeasti vierisivät pois ja ahdistettua sydäntäni helpoittaisivat, anna minun hyytyneitten haavaini verta vuotaa, niin sinun rukouksesi tulee kuulluksi."

Kun tainnoksiin mennyt jälleen pääsi ajatuksissansa selville, loi jo puolipäivän aurinko hehkuvia säteitänensä, ja kaikki, mikä elävää oli, kätki itseänsä arasti sen kuumilta, paahtavilta henkäyksiltä. Ainoastaan ylösnousnut ei niistä huolinut, hänen poskensa paloivat, silmänsä leimahtelivat, huulillaan pyöri autuaallinen hymy; juoksunjalkaa riensi hän Neapeliin takaisin.

Jo seuraavana päivänä taas hellät sisarukset tulivat aamuauringon paisteessa, lauloivat lapsen hartaudella Ave Maria, ja hempeän vaaleanverevän hopeanheleä sopranoääni oli ihastuttavana vastakohtana viehättävän tummanverevän täysinäiselle alto-äänelle. Ja taas he pyhänkuvan vieressä tapasivat sen ruskeakutrisen ja miettelyotsaisen nuoren miehen; mutta tällä kertaa hän ei ollut polvillansa ristin juurella, vaan nojallaan kunnahan rinteessä, hänen innostuneet silmäyksensä pyörivät sinne tänne, hän piti kädessään paperilehteä ja kirjoitteli siihen piirtimellä kaikellaisia eriskummaisia merkkejä. Hänen kasvoillaan oli semmoinen loisto, että hurskas, kaino Lauretta melkein unhotti laskea ruusukimppunsa madonnan helmaan ja tulinen Lucia kummastuksissaan katseli loistavaa nuorukaista. Vitkalleen läksivät sisarukset vihdoinkin menemään, mutta Lauretta lasi tuoksuvan orangesikukka-kimppusensa rinnastaan salaa putoamaan tuntemattoman jalkoihin.

Näin näkivät he toisensa joka päivä aamusilla, nuo kolme kaunista henkeä, eikä myrsky eivätkä juonikkaat sateet saaneet näitä vaelluksia estetyiksi. Hehkuvan Laurettan silmäykset kävivät yhä hartaammiksi, lempeämmiksi, hellemmiksi, mutta vienon tervehdyksen ääni ja sanat yhä kainommiksi, värisevämmiksi, ja ihastus yksivakaisen miehen kasvopiirteissä yhä kirkkaammaksi.

Teki sitte tulojansa Maaliskuu, tuo Italian ihmeellisen suloinen kuukausi uusine kukkaumppuineen, heleine lehtineen ja lauhkeine tuulosinensa. Mutta Lauretta ei huomannut, että nuorukaisen ryhti elähyttävistä kevään hengityksistä huolimatta raukeni raukenemistaan, hänen astuntansa kävi hitaammaksi ja hänen poskensa lontostuivat; sillä pettävä kumman kaunis puna vivahteli hänen jaloilla kasvoillansa ja tummista silmistä tuikki kuin ylenluonnollinen tuli. Sitte hän eräänä päivänä kysyi hiljaisella äänellä: "Saanko minä huomispäivänä tuoda erään laulun, se on kiitosvirsi pyhälle äidille? Ja tahdotteko sen minulle laulaa ihanilla äänillänne ja siten auttaa minua *uhrin* edeskantamisessa? Madonna on semmoista uhria pyytänyt, hän on minulle palkaksi luvannut mitä herttaisinta. Oi, kuinka minä halajan sen toteenkäymistä! — Auttakaa minua, auttakaa minua täyttämään pyhää lupaustani: veisatkaa minun virteni tulevana sunnuntaina tämän ristiinnaulitun kuvan juuressa, ja niin te tulette todistajiksi niistä ihmeistä, jotka madonna minulle tekee." Lucia nyökäytti lempeästi suostumustansa, mutta Lauretta pani vapisevan kätensä miekkosen käteen, ja suuri, polttava kyynel herahti hänen silmänsä herttaisesta pilvestä.

Oli Maaliskuun 16 päivä, sunnuntain ilta, kuin ne taas kolmisin saapuivat pyhänkuvan luo. Lauretta tuki nuorukaisen horjuvia askelia, orvonkukka-seppele riippui hänen käsivarrellansa. Ristiinnaulitun kuva katsoi vakaasti tätä joukkoa. Vaipunut mies lankesi maahan, kohotti vaalahtuneet kätensä ja huudahti intoisesti ja syvällä liikutuksella: "o pyhä murheen-emonen, ota vastaan minun uhrini!"

Ja hänen vierestänsä nousivat, ikään kuin soiva uhrituoksu, molempain naisten äänet korkeuteen, ihmeellisen puhtaat, totiset ja ylevät; he lauloivat sanat:

"Stabat mater dolorosa
Juxta crucem lacrimosa,
Dum pendebat filius".

(Murehella haikialla
Seisoi äiti ristin alla,
Johon poika naulitaan.)

Ei tuulenhenkäyksiä hymisnyt puiden lehtiloissa, ei kuulunut ylt'ympärillä äännähystäkkään; oli pyhä hiljaisuus, oli luonnon vaikeneminen tämän virren, näiden sävelten jalouden ja totisen pyhyden edessä. Syvä, vieno surumielisyys värähteli naisten äänissä ja vuoti alas jokaisessa sointeessa.

Rukoilija näytti ihastuksiinsa menehtyvän. Pois kääntymättä, sanomattomasti vaikutettuina, tuskasta riutuvina, kuumeellisesti odottavina riippuivat hänen katseensa kiinni Marian kasvoissa; ja kun kaikuivat nämät sanat:

"Quis est homo, qui non fleret,
Christi matrem si videret

In tanto supplicio?"

(Ken ei itkun pirasointa
Vuodattane katkeroita
Tätä huolta nähdessään.)

Suom. A. Oksanen.

Kun nämät tenhosuloiset sävelet jalointa sääliväisyyttä täynnänsä lähtivät innostuneitten laulajattarien huuililta, katso, silloin vavahti murheen-emon muoto: sanomattomin murhe haihtui, taivaallinen liikutus valosti ihanan suun; painavat, kiviset kyynelpehmenivät, sulivat, noruivat pois; miekan lävistämän rinnan haavat vuotivat verta, ja heleitä, kuumia pisaroita valui uhraajan päähän.

Silloin ne hiljenivät, nuo hänen väsyneen ruumiinsa iäti kalvavat, raivokkaat vaivat, silloin se täysistä vapaista hengityksistä kohoeli, tuo hänen ahdistunut sairas rintansa, ihmeen suloinen uupumus valtasi hänet, hän levitti käsivartensa autuuhasti, Lauretta heittäytyi mielen ahdistuksissa hänen viereensä, naurahdus lensi kuin auringon säde kokoonvaipuvan kasvoille; — *Giovanni Battista Pergolese* oli kuoliaana.

Murhehtivan Marian ihmekuva on aikoja sitte rauvennut ja rapautunut, jasmininvarret ja aloepensaat peittävät tätä herttaista paikkaa, ja sen kuolemattoman, maineella seppelöidyn, nuorekkaan mestarin ruumis, jonka uskovainen sielu veisasi iäti ihanan *Stabat mater*, lepää *Vescoraton* viileässä kirkossa. Mutta sen kunnaan juurella, jonka rinteeseen nojassa ristiinnaulitun kuva kerran seisoi, kohoaa tuskin huomattavana kukkihin kudottu hautakumpu, puolittain vajoksissa ajan raskaasta astunnasta ja surevain kypressien varjoamana. Se kätkee sen lempiväisen sydämen puhdasta verhoa, jonka madonna kerran lupasi rukoilevalle: vienon, vaaleanverevän *Laurettan* maallisia jäännöksiä.

LUDVIG VAN BEETHOVEN.

Täällä riemu- ja kyynelriikkaassa mailmassamme on olentoja, jotka ovat meidän muotoisiamme ja joita ihmisiksi sanotaan niinkuin meitäkin, mutta joiden päälle näkymättömät jumalain kätet ovat tuhlaavasti tyhjentäneet yltäkylläisyyden-sarven kalleimpia ja harvinaisimpia lahjoja ja joille maa ei voi muuta enempää antaa kuin ainoastaan jalkain alustan. Jalossa tunnossa mittaamattomasta yltäkylläisyydestänsä nämät jumalainlemmit sitte usein unhottavat mailman ja ihmiset, antavat voitollisten silmäystensä mitään huomaamatta lentää meidän riemukevättemme ja vaivatalviemme, meidän kukkaimme ja ohdakkeitemme ylitse, ja katselevat ainoastaan siihen ikuiseen valomereen, josta heille heidän kirkkautensa tullut on. Oi, alentakaa toki joskus kiilloisia silmiänne, te loistavaiset! Älkääte halveksiko pientä maata, joka teidät synnytti; naurelkaa ja itkekää ihmisten kanssa, jotka teihin ihmetellen katsahtavat ja hiljaa kruunuanne huokailevat! Varokaa itseänne, kavahtakaatte! Jokaista sanaa teidän ilosta juopuneilta huuililtanne kuuntelemassa on vihamielisiä valtoja ja haikeasti kostaa kaikkein elävään emo röykeille lapsillensa. Manner pitelee heitä kiinni, niitä loistavia hahmoja, ja syvyyden ja pimeyden haltijat, nuo onnenkantamain ihmisten ikivanhat, häviämättömät viholliset, katselevat karsain silmin valiohenkilöitä, haavoittavat paranemattomilla käärmeenpistoilla heidän varomattomasti astelevia jalkojansa, panevat paulojansa ja vierittävät mustia verkkojansa naurusuisille valonlapsille, joiden siivet ovat sidottuina, eivätkä he koskaan lepää, ei päivällä eikä yöllä. Ainoastaan *yksi* taika voittaa nuo pimeät, hirveät valtiat, ainoastaan yksi turva ja suoja on hornan valtaa vastaan: on kukkainen *nöyryys!*

Eräässä suuressa varjokkaassa puutarhassa *Bonnin* kauniissa kaupungissa istui ihanana kesäiltana neljä ystävällistä, iloista, kiitollista ihmistä, kolme naispuolta ja yksi nuoruudenhilpeä, tarmokas mies. He olivat ääneti kaikki, salaisesti liikutettuina, sillä maa juuri vietti jokailtaista unelma- ja lepojuhlaansa: kuu oli kumartuneena hiljaisen kaunistetun armaansa luokse ja sitä katsellessansa hänen vieno muotonsa heltyi ja suli lemmeiksi ja ihastukseksi; kukat kuiskuttelivat tähtien kanssa ja länsituulonen suuteli puiden lehtiä, niin että ne hekumasta vavahtelivat. Kaikki laulut ja helkytykset alkoivat nukahdella; kaukaa vaan kuului valtavan, hopealla huolitettun Rhein-virran kohina, ja hurskas kellonsoitto kumisteli lämmintä ilmaa.

Vihdoin tämän hartaudellisen äänettömyyden lopetti nuori, soinnukas ääni. "Mummo, äiti, Ludvig!" puheli viehättävä immensuu, "kuinka kaunis, kuinka ihastuttava onkaan maa! kuinka rikkaat ja onnelliset olemme kaikki, jos hyviä olemme! — Eivätkös palavimmat halumme mene uneen tällöisenä taika-iltana?"

Lempeät äidin kasvot kääntyivät puhelijan puoleen ja vastasivat syvämielteisellä rakkauden silmäyksellä; mutta nuori mies laski hiljaa voimakkaan, kaunismuotoisen kätensä sisaren vaaleatukkaiselle päälle ja sanoi: "Mikä eroitus sinun ja minun välillämme, sinä armas uneksija! Sinun lapselliset halusi vaikenevat suloisessa illan voipumuksessa, mutta minun halaukseni, ne kiivaat, heräjävät ja koroittavat äänensä kovemmin kuin selkeänä pauhuisena päivänä!"

"Mutta mitä vielä saattaisit pyytää, sinä taivasten tavottelija?" kuiskutti tyttö, ja loi viehättävän, hellyyden ja huolen sekaisen katseen hartaasti rakastetun jalon-ylpeihin kiihoittuneihin kasvoihin.

"Mietipäs toki asiata, rakkaani!" vastasi hän; "mikähän lienee kauniinta maan päällä, mikähän korkeinta, mitä ihmiselle voi tulla täällä alhaalla, mikähän lienee jumalain loistavin lahja ponnistelevalle, haluavalle ihmissielulle?"

"Kaunein, loistavin lahja?" matki impi vakaisesti. "Oi, mummo kulta, sitäpä meidän ensin on kysyminen sinulta, joka jo olet niin monta monta vuotta nähnyt mailman ja ihmiset ohitsesi kulkemassa; puhu, armas, ja auta minua!" — Ja hän kääntyi veljestänsä hiljaiseen, kumaraiseen olentoon, joka istui lehvakkaan lehmuksen siimeksessä ja jonka talvisissa kasvoissa näkyivät ikuisen sydänkevähän jäljet haihtumattomina.

"Kaunein, loistavin on tietysti *valo*, armahaiseni!" oli vanhuksen vastaus. Eukko oli nimittäin sokea; hän ei enää isoon aikaan ollut nähnyt kevättä, ei rakkaittensa uskollisia helosilmiiä, ei päivän kirkkautta eikä kuutamaoita, ja hän nyt varmaan pimeydessänsä ajatteli ijankaikkista taivasta, joka huikaisevalla loisteellaan likemmä ja likemmä lähenei hänen väsynyttä sydäntänsä ja jota kohden hänen koko sielunsa riemahteli.

"Valoko?" — huudahti Ludvig epäillen, ja hänen silmänsä välähtivät niin eriskummallisesti, — "eipähän, ei ole suinkaan valo korkein lahja ihmiselle, valo on vaan makea virvoitus, suloinen ilo, lämmin lohdutus; mutta valo ei ikinä ole *korkeinta!* Valo ei ole elämää."

Silloin sisar äkisti tarttui hänen ojennettuun käteensä; "Ludvig, *sävel!* on kauniinta!" sopotti tuo ihana olento iloisesti, ja ajatteli isän kauniita lauleloita, veljen ihmeellisiä soittohaaveita kotona pianon luona istuessaan, ja lemmetyisiänsä, noita suloisesti viserteleviä lintuja, ja satakieltä helkkyrintaa, tuota taivaallista kevätvierasta tummassa lehmuspoussa, ja kaikkia niitä rakkaita ihmisääniä, jotka niin lempeästi hänen nuorta sydäntänsä koskettelivat.

"Sinä lapsensydämyt!" vastasi veli hyväillen; "tosin tuntee sielu hurmaavaista heikumata, kun valtavan sointuvirran sävel-aallot sitä kätkevät, sukelluttavat, hautaavat, kannattelevat ja kiikuttelevat; sävel ja sointo onkin enemmän kuin valo, se on valon ruumiillinen olemus; mutta eipä kuitenkaan *korkeinta!* — Äiti, äiti! etkö sinä sitä arvaa?" huudahti hän vielä kiivaammin ja heittäytyi polvilleen sen armaan eteen. Ja hänen älykkäät kasvonsa, joissa piirteet olivat niin oudontapaiset, niin epäsäännölliset, kirkastuivat ihmeellisesti tänä odotuksen ja innostuksen hetkenä: muuan ylevämpi, hänen rakkaillensa vielä käsittämätön pyhitys ympäröitsi hänen jaloa päätänsä, ja näytti siltä, kuin olisi oikein sädekruunu laskeutunut alas hänen nuorelliselle päällelensä, niin heloitti kuuvalo leimahdellen hänen tummissa, tuuheissa hiuksissaan.

"Lapseni!" lausui äiti äärettömän lempeästi ja veti poikansa rintoihinsa: "korkein on *rakkaus.*"

Nyt nuorukainen päästi kätensä laskeumaan, riuhtasi itsensä irti ja kuiskahutti haikeasti: "Etkö sinäkään, äiti armas? Rakkaus, sanot sinä. Oi, onhan rakkaus ainoastaan unennäköä; ja minä en tahdo uneilla, äitiseni, en, vaan minä tahdon toimia, elää. Kuulkaatte siis, rakkahaiseni, ja uskokaa minua: korkein, loistokkain jumalten lahja on *voima*, tuottavainen, alati ehtymätön voima, ja minä aavistan, minä tunnen sen olemisen, sen itämisen ja kasvamisen rinnassani. — Jumalat, jumalat, sallikaatte minun saada tämä hurmaava voima, suokaa se minulle ja ottakaa minulta sen edestä kaikki, mitä ihmiset korkeimpana ja kauneimpanansa tunnustavat, halajavat ja rukoilevat! Valo, sointo, rakkaus, — mitä en tarvitse! — Teidän lahjastanne minä alttiiksi annan kaikki maalliset sopusoinnut, kaikki auringon ja tähtien paisteet ja tuhannet lempikynelet ilman ainoatakaan huokausta! Riistäkää minulta kaikki maalliset ilot ja hyvyydet, mutta antakaa minulle ikuinen luomisvoima, niin minä teitä ylistän niin kauvan kuin henki pysyy. Sitte minä rakennan itselleni oman mailman! Ei en ainoastaan *yhtä* mailmaa, vaan tuhansittain tuhansia mailmoja on syntyvä minun voimastani, minun käskylläni. Mitäpä minulle yltäkylläisessä elossani, ylenpaltisessa autuudessani on tästä viheliäisestä maasta? Sopusointuja minä olen huomaava, mutta en maallisilla aisteillani; valoa olen näkevä mutta en suinkaan ruumiillisilla silmillä; — ja rakkautta? — oi, ketä jumalat rakastavat, se ei ikinä heikkoa ihmissydäntä kaivanne!" — Korkealle kohonneena hän siinä seisoi, jaloimman, mutta hillittömimmän ylpeyden kuva rohkea rukoilija, rukoileva käskijä! Mikä jumala voipi häntä vastaanseisoa?

Mutta syvä arkuus värisytti juuri kuin kylmä kauhu lempiväin naisten sydämiä: sisaren poski vaaleni ja äidin silmä täyttyi kyynelistä. — Pilvi hajosi kuun edessä, tuima öinen tuuli nousi äkisti; kukat

huumoksissaan ummistivat kupulehtensä, suhina ja tohina, värinä ja vavistus kävi kautta koko luonnon ja säikähytti lepäävää maata kuin paha unennäkö; tummat varjot laajenivat ja pitenivät; yöpöllön ilkeä kirkuna riekui kuin pilkkanauru, lintuset havaantuivat ja lentää rapistelivat sinne tänne.

"Uhkamielinen, rakastettu lapsi, jospa et milloinkaan tätä yötä murheella muistelisi!" lausui vanhus ja ylensi itseänsä. Ääneti ja huokailten saattoivat tytär ja tyttärentytär häntä huoneen suojaan. Ainoastaan nuorukainen viipyi unelmissaan puolen yökautta pimeän lehmuksen alla ylellisessä autuaallisten tunteiden ja ennustavain aavistusten nautinnossa, ja lehmuksen heilimoita, kastehelmen painoisia, putoeli hänen rintoihinsa kuin tuoksuisia kyyneleitä.

Ja vaan joitakuuta kuukausia myöhemmin, vuonna 1792, lähti *Ludwig van Beethoven* tutusta vanhempainsa huoneesta, toivehikkaana ja odottavaisena mennäkseen silloin niin loistavaan *Wienin* keisarin-kaupunkiin. Jumalain lahja, mahtava *luomisvoima*, pysyi hänellä — senhän me kaikki tiedämme — vähentymättömässä loistossa, niinkuin ei kellään muulla kuolevaisella, aina viimeiseen hengenvetoon asti: sävelaaltoja syntyi hänen käskystänsä, ja leikiten laski hän niitä käsistänsä vierielemään, huolimatta siitä, josko ihmiset notkistivat polvensa hartaudellisessa ihailemisessa vaiko ihastuksesta itkivät ja riemuitsivat. Beethovenin simfoniat, messut, Fidelio, overturit, sonatit, hänen kalleimmista jalokivistä kutomansa teokset, kirkkaat virsihelmet, kaikki ne ovat hänen taivaita tavoittelevan luomismahtinsa tuotteita. Mutta pieni maa, jota hän oli ylenkatsonut, sulki suuttuneena häneltä vähitellen kaikki kukilla koristetut ovensa, ja ylevän vakaiseksi, samoin kuin jumalten lemmetyinen itsekin, kävi hänen yksinäisyytensä. Pimeä haltija koski kylmällä kädellään vahingon ilosta ilkkuvana hänen korvaansa; ja siitä päivin ei mitään sointoa ulkomailmasta enää pääsnyt hänen suureen ja kuitenkin niin herkkään sieluunsa. Ei mitään lemmen taikakukkaa pudonnut hänen tiellensä; ja lopulta sammui maan armas valokin; synkkä yö ja haudan hiljaisuus ympäröivät sitä masentumatonta jättiläisolentoa. Kaikki hänen rakkaansa olivat jo aikoja sitte kotihinsa menneet; vieraat kädet taluttivat saamatonta, kuninkaallista vanhusta; vieraat kädet tekivät hänen viimeisen vuoteensa. Ja kaikki nuo pistävät vaivat, joita hänen maallinen olonsa tuotti, paino hän herkuleellisilla voimilla syvälle vahaan rintaansa takaisin, kaikki haavansa hän salasi mailman silmiltä; ei milloinkaan tuo jalon ylpeä päästänyt ainoatakaan valituksen ääntä; mutta ei hänen myös koskaan nähty naurahtavan.

Mutta ne, jotka häntä tunnustavat, ihmettelevät, rakastavat, varmaankin havaitsevat sen epätoivon parkunan, joka hänen mahtavissa töissäänsä haltiakkaasti pauhaa ja mieltämme niin voimakkaasti vapisuttaa; se oli jättiläisluonteen ikävöiminen halveksitun *rakkauden* perään, yksinänsä valvovan halajaminen niihin ihaniin unelmiin, joita miljonat hänen vieressäänsä niin suloisesti uneksivat. Ja ne tummat varjot, jotka siellä täällä lennähtävät hänen luomishenkensä loistokuville, ne olivat kahleittu, itseksseen heitetyn Prometeyn huokauksia *valon* perään, sen maan *sävelten* perään, joka häntä kantoi ja jonka hän kerran uhkamielisytydessään työnsi pois luotansa.

Ja hirveästi, leppymättömästi piteli se häntä kiinni, tämä kostava maa, kunnes iltasella 26 p:nä Maaliskuuta v. 1827, käsi kädessä maan kevään kanssa, myöskin ijankaikkinen kevät tulla tuhutteli yksinäisen, uhkean sankarin luo. Loistavimman lennon jäykät siteet heltisivät, sielun vankihuone kukistui kokoon! — "Äiti, Äiti! nyt minä tahdon uneksia ja levätä! Minä olen väsyneenä luomasta ja valvomasta!" huusivat kuolevat huulet.

Mutta tuolla ylhäällä ijankaikkinen *valo*, ijankaikkinen *sointo* ja ijankaikkinen *rakkaus* taivaallisessa yhdistyksessä huomaansa ottivat suuren päästetyt ihmisielun.

HARMONIKAN KEKSINTÖ.

Isojen isossa Lontoon kaupungissa on tietysti pieniäkin huoneuksia; niinpä oli kaupungin City-osassa muuan vähäpätöinen, kuitenkin kolmenkertainen huoneus, jossa eräänä kolkkona Marraskuun iltapäivänä palaa rätisi takkavalkea mitä sievimässä pienessä kulmahuoneessa, kuin suinkin ajatella voi. Roihu nauroi vasten naamaa yrmeälle talvelle, joka par'aikaa ikkunaruutuihin viskeli kourallisittain lumihöytäleitä ja jääpalasia sekä sen lisäksi ulvoi ja pauhasi kuin kahleittu karhu. Hämärä jo harmaasen huntuun peitti äärettömän kaupungin; ainoastaan S:t Paulin kirkontornin huippu ja Tover-linnan jättiläisrakennus vielä puolustelivat ja vastustelivat, ylenivät vielä tuon sakean sumun ulkopuolelle. Katujen lyhdyt olivat jo sytytettyinä ja taistelivat jokailtaista taisteluaan päivänvalon kanssa. Kulmahuone oli myös hämärtyneenä, ja liekkien leikkivä loisto hyppeli seinillä ylös alas, leiskui lattialla, karkeli katossa ja pyörähteli näillä retkillään väliin myös niihin neljään ihmiseen, jotka siellä yhdessä olivat.

Etevin ilmiö tässä pienessä perheessä oli muuan mies, joka takan kyljessä istui matalassa nojatuolissa, pää selkälautaa vasten. Hän oli mustissa vaatteissa, mutta päässä ei sen ajan tapaan ollut peruukia, vaan omat harmaat valuvat hiukset, jotka ohimoilta olivat taapäin pyyhkäistynä. Mutta mimmainen otsa siinä näkyi, mitkä ihmeen kauniit otsakulmat! Oli mahdotonta ajatella jalompia ihmisen kasvoja; suuren sielun unelmat olivat siihen piirrettyinä ja kaksi kirkasta, innokasta silmää seisoi vieressä unenselittäjinä. Kuka olisi tätä päätä katsellessaan saattanut kysäistä, oliko se kaunis juonteiltaan, oliko nuoruus puhaltanut pois poskilta ja huulilta, oliko se suu, joka niin lumoavasti hymyllä osasi, säännöllisesti muodostettu? Muoto ei mitenkään merkillinen ollut, mutta miehen kaikki liikkeet olivat vakaat ja jalot. Entä hänen nimensä? *Benjamin Franklin*, se rakastettava ihmisystävä, kuuluisa Amerikan kansalainen, ylistetty oppinut. Eräs tieteellinen toimi oli hänet nyt juuri, lopulla vuotta 1752, saattanut Filadelfiasta Lontoosen, kussa hän aikoi viipyä moniaita kuukausia. Kaikkein ensimmäiseksi kävi hän tervehtämässä erästä suuressa arvossa pitämäänsä sukulaista, kunnioitettavaa mistress Davies'ta, joka miehensä kuoltua eleli molempain taidikkain tyttäriensä, Maryn ja Cecilian kanssa perin yksinäistä säästäväistä elämää suuressa mailmankaupungissa.

Franklin tuskin muistikaan noita tyttöjä, jotka hän vaan kerran oli nähnyt vielä varsin lapsina, kummastui suuresti, kun näki kahden solakkavartisen, viehättävän, kahdeksantoista- ja yhdeksäntoista-vuotiaan neitsyen tervehtävän itseänsä sukulaisen tuttavuudella. Vilkas Cecilia lensi paikalla hänen kaulaansa, vanhempi sisar Mary vaan ojensi vavisten ja punehtuen kätensä. Molemmat tytöt voivat tuskin käsittää, että he todellakin nyt edessään näkivät sen miehen, jonka maineella heidän äitinsä oli ikään kuin syöttänyt heitä. Oli tuskin päivääkään mennyt, jona ei olisi puhetta ollut hänestä. Se sätehiikkö, joka ympäröitsi sen miehen nimeä, jonka taivas oli asettanut heitä likemmäksi kuin muita, tuli päivänpaisteeksi tämän pienen perheen sydämille. *Tuon* hengen erinomainen etevyys, *tuon* sielun jalo aatelisuus ei ollut missäkään syvemmin ja hartaammin tunnustettu, kuin kolmannessa kerrassa tätä mitätöntä huoneusta Lontoon cityssä. Jokaisesta tapahtumasta Franklinin elämässä oli rouva Davies puhunut tyttärillensä, jokainen sen erinomaisen miehen työ ja toimi oli näistä kolmesta semmoinen, ett'ei siihen ollut koskemista. Hänen ensimmäinen rakkautensa ihmeen ihanaan miss Nells'iin, hänen eronsa siitä ja uusi yhdistyksensä sen kanssa, joka sillä välin oli ollut toisen vaimona, oli nuorille mielille kovin kiihoittavaista. Mary ei voinut ymmärtää, mitenkä mikään tytön sydän, jos häntä *semmoinen* mies lempi, ikinä saattoi toiseen mieheen luontua, kun taas Cecilia varsin oikein huomautti, että Franklin siihen aikaan, kuin viehättävää neiti Nells'ia kosi, ei vielä ollutkaan *korkeakunniainen* Franklin.

"Ah, jospa olisin minä ollut neiti Nells!" oli Mary hiljaa huoahtanut, johon sisko oli hiukan harmittavasti vastannut: "kuinka voitkaan tahtoa nyt olla vanha ja ruma ja enää laulaa taitamatta!"

"Oi, jos hän minua rakastaisi, niin antaisinpa kaikki pois, yksin äänenikin!"

"Olkaa, lapset, semmoisia mielettömiä, syntisiä juoruelematta!" Näillä sanoilla oli rouva Davies sen puheen katkaisnut. "Meidän kuuluisa sukulaistemme on nykyjään vanha ja nainut, ja jos te häntä näkemään tulette, niin eipä kumpikaan teistä tule ajatelleeksikaan häneen rakastumista."

Kaikkein naislemmen erinäisten ja eriskummaisten lajien seassa, joita ei kukaan oppiniekka vielä ole koettanut järjestelmään asettaa, löytyy yksi, joka tosin ei niin harvoin kukoista, kuin koko mailmalle vihoittelevan suuren intohimon ihmekukka, vaan joka ilmestyessään aina liikuttaa ja miellyttää. Se on tuo salainen, innostunut hellätuntoisuus, joka sormi huulillaan noudattelee arvollisten, ylhäälle kohoilevain miesten muotoja. Korkeiden palmujen, vankkain tammien, jalojen platanien juurella kehittää se siivo kukka kainoja lehdykäisiänsä, mitään muuta pyytämättä kuin semmoista paikkaa. Se elää niistä auringonsäteistä, jotka puun latvahan putoavat; sen hennon elämän hienot juuret kietoutuvat vähitellen puun juurihin; ne tuntevat ja kärsivät yhdessä sen kanssa, sen mitään aavistamatta, ja kuolevat sen kuollessa. Mutta ei kukaan, joka vavisten seisoo kukistuneen tammen vierellä, sure orvokkia, jonka se maahan sortii. Ei kävisi vaikeaksi kaikkein suurten miesten elämässä näyttää sellaisten kukkakasvien suloista olemista. Mary Davies oli suloisimpia niistä.

Se sanoma, että Benjamin Franklin vihdoinkin todellakin oli tuleva Englantiin ja Lontoossa viipyvä muutamia kuukausia, nosti tietysti oikean ilomyrskyn Davies'in huoneessa. "Meidän pitää *hänen kuultensa laulaa*, oikein paljon *laulaa*," huudahti Cecilia, "että hän toki huomaa, että *meissäkin* on jotain *ihmeteltävää*!" Ja oikeassa hän olikin, tuo mitä herttaisin tyttönen; hänen ja Maryn laulanto ansaitsi ihmettelemistä, nämät sisarukset olivat jo isossa Lontoossa herättäneet huomiota ja huhua sen kautta, että heissä, mikä harvinaista oli, runsas musiikkitaito ja ihastuttava kauneus olivat yhdistyneinä lapselliseen kainouteen ja häveliäisyyteen. Heidän nimensä oli kylläksi saamaan konserttialit täyteen.

Ja niin tuli se aika, jona hän todellakin oli siellä, hän se ylistetty, kauvan ikävöitytty, ja jolloin hän melkein joka ilta istui heidän luonansa siinä pienessä kulmahuoneessa, niinkuin tämän kertomuksen alussa olemme kuvailleet.

Rouva Davies, muhkea ja leppeä nainen, käydä keputti sinne tänne jokseenkin levotonna, tempasi

tästä jonkun tuolin, asetti tuossa pöytävaatteen toisin, lykkäsi siellä kukkavaasin tuonemmaksi, meni milloin ikkunan luo, milloin kakluunin viereen ja sanoi kymmeniä kertoja: "onpa melkein pimeä!" Hän oli nimittäin luonnostaan hyvin vireä eikä ollut milloinkaan ymmärtänyt haaveellisten hämärähetkien sulolumousta, eikä myös koskaan tyttärillensä sallinut tätä vaarallista huvitusta. Mutta sittenkuin hänen mainio sukulaisensa oli tullut, täytyi hänen sitä kärsiä, kun Franklin juuri erinomattain rakasti hämyä aikaa. Tytöt puheskelivat hiljaa ikkunan ääressä. Cecilia istui jakkaralla vanhemman sisarensa jaloissa ja oli pannut hienon käsivartensa sen helmaan. Hänen ruusuiset kasvonsa olivat ylöspäin, mustat tuuheat kiharahiuksensa kävivät kauvas pyöreiltä poskilta ja valuivat täyteläisille hartioille. Hän kyseli, puheli, naureli, niinkuin kahdeksantoista-vuotias tyttö kysyy, puhuu ja nauraa, mutta Mary vaan hajamielisenä kuunteli hänen herttaisia hullutuksiansa, silmät olivat Franklinin pulskeaan otsaan kiintyneinä. Mary oli oikea vanhan Englannin tytär, vaaleakutrinen ihmeen ihana olento, silmät tummansiniset ja heleä kasvoin karva. Vakaisissa liikunnoissa, solakan vartalon asussa, pään vähän kallellaan olossa vasemmalle puolen oli sanomaton miellyttäväisyys, mutta mustain silmäripsien raskaassa hitaassa avautumisessa, siron suun jyrkkäkulmaisissa pielissä havaitsi syvemmälle katsova silmä ylen pehmeän sydämen salaisen merkin, herkän mielen peiteltyyn haavanjäljen, havaitsi suoran liikuttavan murheen.

"Tänäpäni pitää teidän, tyttö kullat, vihdoinkin laulaa minulle jotakin!" sanoi nyt Franklin, "mutta antakaa vaan olla näin hämäräistä, musiikki niin soi suloisimmin, vaikuttaa mahtavammin kuin muutoin."

Sisarukset nousivat istumasta, Mary avasi kannen klaverista, joka seiso i lähellä ikkunaa, ja Cecilia siirsi tuolin hänelle. Vanhemman sisaren hennot sormet juoksivat liukkaasti mustia päriseviä näppäimiä myöten, mutta Maryn soittaen ne helisivät kultaisesti kuin kanteleen kielet. Hän säästeli sisarensa laulua. Cecilian ääni oli ihmeteltävän täysinäinen ja taipuvainen, mitä helkkävin, oivallis in soprano. Tyttö lauloi täydellisellä taidolla erään Händelin aarian. Jos ääniä sopii värihin verrata, niin loisti Cecilian ääni kuin heleä, iloisa taivaansini. Huone oli liian ahdas niille sointeille, joita tästä nuoresta rinnasta uhkueli. Laulajattaren lopetettua sanoi Franklin iloisesti rouva Daviesille: "No, Fanny, vieläkö täällä on pimeä? Minä se olen valossa!"

Myöhemmin pyysi Cecilia lempeästi miellyttellen: "Mary, laulapas yksi vanhoista balladeistasi, ei mitään aariaa, vaan se sinun *little scottish songs*, jota ei kukaan mailmassa niin osaa laulaa kuin juuri sinä!" Ja Mary käänsi vielä kerran pääkkösensä Franklinia kohden, ravisti sitte kutrinsa taapäin, näpähytti surutuntoisen akordin ja lauloi ihmeellisen, syväsuruisen veisun, entis-englantilaisen jäähyväis-laulun:

"Then fare thee well, my dear dear love!"

Franklin oli kuunnellen kumartunut tuolissaan ja aivan tahtomattaan pannut kätensä ristiin; tytön laulu kävi syvälle hänen sydämehensä. Hän tuns i itsensä äkisti palautetuksi lapsuuteensa, äidin ääni kohtasi hänen korviansa, rakkaita suloisia lapsuuden kuvia kulki kuin utupilviä hänen ohitsensa. Mutta kuta enemmän sävelet virtailivat, tulvi hänen päällensä tulinen tuska, äärettömän surullinen ikävöiminen, kadonneen *nuoruuden* ikävä. Hän olisi saattanut tällä hetkellä heittää pois kaikki, maineensa ja loistonsa, koko kuluneen rikkaan elämänsä, sillä saadakseen kaksikymmen-vuotiaan nuoruuden hohteen. Silloinhan hän olisi voinut tälle nuorelle valkoveriselle tytölle näyttää ne hehkuvat kyynelät, jotka nyt hänen poskiansa pitkin vierivät ja joita iästynvä mies nyt melkein häpesi. Maryn äänessä oli ylipäin jotakin hermoja hervastuttavaa, voimia valtaavaa, niin vieno kuin se ääni itsessään olikin. Se väreili ja vivahteli kuin kuunpaiste tyynen järven pinnalla, ja äänteen omituinen sameus oli sanomattomasti miellyttävä. Franklin taisteli mitä ankarimman liikutuksen kanssa, kuin hän milloinkaan oli tuntenut, sillä vaikka olikin ruumiinsa mahdikas, oli hän kuitenkin pohjimmaltansa hentorakenteista luontoa. Maryn lakattua laulamasta viimeisen värsyn yksinkertaista synkeätä lauluansa, piti hänen nousta mennäkseen hänen luoksensa, mutta kävikin käsillään tyhjään kiinni ja kuukertui kumoon. Otsa loukkaantui kakluunin messinkiheloihin; vasemmalta kulmaluulta tipahteli veripisaroi ta.

Pieni perhe tästä tapaturmasta joutui sanomattomaan säikäykseen. Cecilia huusi valkeata, rouva Davies koetti taintunutta ylös nostaa, — Mary vaan, ikään kuin kuvapatsas, seiso i liikkumatonna keskellä kamaria. Vasta sitte kuin piika kynttilä kädessä tuli huoneesen ja rouva kuului sanovan: "Hanna, auta nyt ensin minua tässä ja juokse sitte tohtori Snobbersin luo!" tuli tuo jäykkä olento liikuntoon. Mary katsah teli toivottomuuden omana Frankliniin ja hiipi hiiskumatta huoneesta. Ei kukaan häntä kaivannut, kaikki puuhasivat taintioimen kanssa. Hän juoksi rapusta alas, avasi talon oven ja seiso i lumisella kadulla. Hyinen pohjatuuli, joka täällä tapaili hänen hehkuvia poskiansa ja hajoitteli hänen hiuksiansa, saattoi hänet silmänräpäykseksi värisemään, mutta sitte hän sitä nopeammin eteenpäin riensi, joutua saaden paljaasta tästä ajatuksesta: "hän kuolee ja minä olen hänet kuoliaaksi laulanut!" Voi kuinka hän tällä hetkellä omaa ääntänsä vihasi! Kuin varjo vier i hän huoneusten vieritse; kaksi lyhyttä katuahan vaan häntä eroitti vanhan talon-ystävän ja lääkärin asunnosta.

Eräältä pimeämmältä syrjäkadulta kuului meteliä; siitä hän ei huolinut. Mutta joukkio iloisia poikamiehiä tulvasi paikalle, lyhdyn valo näytti ihanat kalpeat tytönkasvot, kauhistuneena tunkihe Mary huoneuksien varjoon, mutta turhaan — miehet kävivät hänen ympärillensä ja kiusasivat nuorta tyttöä kaikellaisilla pilapuheilla. — Hän kokosi kaiken rohkeutensa ja sanoi jokseenkin lujalla äänellä, vaikka sydän sykki milt'ei kuuluvasti: "Jumalan laupeuden kautta, antakaa minun mennä! Minä aivon noutaa lääkäriä erään kuolevan luokse. Tohtori Snobbers asuu parinkymmenen askeleen päässä!" Hänen kalmankalpeat kasvonsa, tuskalliset silmänsä, äänensä laatu puhuivat semmoista totuutta, että vallaton poikajoukko ehdottomasti syrjään väistyi. Ajettu vuohi välttyi, pääsi tohtorin asuntoon, syöksi sen vanhan herran huoneesen ja kaatui, huutaen: "Franklin kuolee!", alas hänen eteensä.

* * * * *

Benjamin Franklin oli jo aikaa sitte parantunut "pienestä hermokohtauksestansa," niinkuin hän itse sitä naurahtaen nimitti, mutta musta kuoleman-enkeli vielä Maryn vuoteen vieressä seisoi. Tuo iltakävely ja siihen yhdistyneet kiivaat mielen liikutukset olivat hennon tytön saattaneet kovaan sairauteen, josta hän vaan vähitellen toipui. — Kun hän vihdoin, omaistensa iloksi, oli vuoteeltaan nousnut ja ylistetyt ystävänsä käden nojalla jälleen uskalsi astua ensimmäiset askeleensa, kun hän näki hänen hiljaisen huolensa ja vakaan hellyytensä, niin hän salaisesti sydämessään siunasi sitä hirveätä iltahetkeä, joka oli hänelle tuottanut onnen, mitä hän ei koskaan ollut kokenut, sen onnen, että oli tullut *hänen* huoleksensa.

Mary parka! Hän ei silloin vielä aavistanut, mitä se hetki oli häneltä vienyt! Muutamia viikkoja myöhemmin hän sen havaitsi summattomalla surulla, haikeassa ahdistuksessa, joten koko sielunsa oli menehtyä: hän oli äänensä kadottanut.

Tohtori Snobbers oli ainoa, joka ei ihmetellyt varomattoman iltakävelyn seurausta. "Semmoisesta muka onnettomuudesta ei maksa vaivaa puhuaakaan," sanoi hän; "Mary itse oli henkensä kaupoilla!" Hän ei käsittänyt, miksi naiset niin lohduttomina itkivät, sillä äiti ja sisar tuskin vähemmän haikeasti kuin Mary itse surivat paljaan äänen menetystä. Oi, kelle ei laulun taivaallista lahjaa ole suotu, se ei tosiaankaan käsitä, mimmoisena puhtainten ilojen, suloisimman lohdutuksen lähteenä se voi olla, että sydän siinä löytää kaikki, mitä sen muutoin täytyy vaillo olla! Joka laulaa taitaa, se laulaa jokaisen ilon syvemmälle sydämeheensä ja löytää katkerimmallekin lävistykselle tuutulaulun. Tuhansittain suloisia salaisuuksia laulaessa huulille nousee, sävelissä sydän värisee, itkee, riemuitsee, niissä se puhelee hartaasta rakkaudesta ja hehkuista haluista — ja älköön kukaan sitä siitä syyttäkö tahi rangaisko.

Kun Mary Davies, kaikkia ajateltavia keinoja hukkuneen aarteiden jälleensaamiseen koetettua, vihdoin ymmärsi, että se oli ikipäiviksi kadonnut, ei hän tosin vaipunut synkeään lohduttomuuteen, mutta hän surkastui hiljakseen, niinkuin kuihtuupi kukka, jolta auringon valo on viety. Taidokas klaverin soitto häntä ei ilahuttanut enää. "Siitä minä tuskallisimmin tunnen, mitä kadottanut olen!" sanoi hän ja soitti vaan silloin kuin sisartansa säisti. Ensimmältä hän Ceciliainkin laulaessa joutui kyynelten valtaan, vähitellen hän kuitenkin näkyi levollisemmaksi. Näkyväisestä hän pyysi kunnioitetulle ystävällensä näyttää mielenmalttia, jota hän, vaikka kuinkakin koitti, — *ei* itsessään tuntenut.

Mutta Franklin ei antanut pettää itseänsä. Hän jätti Filadelfiaan palajamisen toistaiseksi kuukausi kuukaudelta ja ilmestyi aina kuin ennenkin iltahetkiksi rouva Davies'in taloon. Mutta ajatuksissaan ja hajamielisenä, syviin miettimisiin vajonneena, hän tuijotteli eteensä ja tuskin vastasikaan niihin kysymyksiin, joita rouva Davies ja Cecilia hänelle tekivät. Soitantoa hän ei enää tahtonut kuulla, pieni klaveri pysyi suljettuna hänen siellä ollessaan. Mutta Maryn häntä vienolla, sortuneella äänellään puhuteltua hän havahti ja leppeästi vastasi, jopa tyttö raukan vaan itseänsä liikutettuaakin hän siihen päin katsoi, niin ajatuksiinsa vaipuneelta kuin näyttikin. Hänen silmänsä seurailivat häntä alati, ei ainoakaan huokaus, ei yksikään salainen kyynel, ei mikään mielihaikeuden varjo, joka kasvoille lensi, jäänyt häneltä huomaamatta. Mutta hän ei niin milloinkaan puhunut Maryn vahingosta.

Vieri niin viikkoja vierimistänsä, kesä hankkieli lähtöänsä, ensimmäiset lehdet varisivat; silloin Benjamin Franklin eräänä iltana tavallista myöhäisemmällä hetkellä astui hiljaiseen kulmakamariin. Äiti ja tyttäret istuivat pikku pöydän ääressä, Cecilia luki, rouva Davies teki työtä, Mary uneili. Tämä katsoi hämmästyneenä sisääntulijaan: niin kirkastuneina ei hän ollut milloinkaan nähnyt hänen kasvojansa, syvä sanomaton ilo loisti miehen silmistä ja loi äkisti tytönkin sydämeen hellät onnen tunteet. Franklin astui hänen eteensä ja kävi häntä käteen. "Armas Mary kulta," lausui hän hiljaa ja lempeästi, "sinä olet minun tähteni suloisen äänesi kadottanut, äänen, jota en koskaan, en koskaan unohda; tänään minä sinulle tuon jotakin palkkioksi: sinä olet taas laulava, josko et omilla huulillasikaan. Malta vaan tässä, kun minä menen sivuhuoneesen, ja huomaa niitä ääniteitä, jotka sieltä luoksesi luontelevat."

Odottavaisina, melkein pävavisten kävivät naiset toistensa viereen; sivukamarin ovi jäi lonkalleen. Ei aikaakaan — niin väreili, vierieli, virtaeli suloisia sointeita kuulijain korviin ja sydämiin, niin liikuttavan vienoja, niin erinomaisen sulavia, jommoista ei harppu, ei huilu, ei mikään ennen kuultu soitin voinut kuuluviin saada. Ne olivat ääniä, jotka tuntuivat tulevan toisesta mailmasta, kirkastetun ihmisäänien

säveliä, enkelinlaulua, niitä ei saattanut kyynelittä kuunnella. Sydämen ne povesta vetivät, kuuntelevat naiset tunsivat mielihaikeaa ja hekumaa yht'aikaa. Ja kun se äänekkäämmin kuului, tuo ihmeellinen soitto, niin kaikki sen entis-englantilaisen hyvästijättö-laulun haikeasurullisen sävelen tunsivat, sen viimeisen virren, jonka Mary oli laulanut:

"Then fare thee well, my dear dear love!"

Silloin heistä oli kuin olisivat todellakin kuulleet *Maryn* äänen, sen hellän, eriskummaisen, sydäntä järähttelevän äänen, joka aikaa sitte oli kuollut. Toiset naiset itkeä nyyhkyttivät; mutta Mary ei saanut sen kauvemmin itseänsä hillityksi: ahdistavimmasta innostuksesta parahtaen riisti hän itsensä irti Cecilian syleilystä ja lensi vierikamariin.

Franklin seisoi kummallisen soittokoneen edessä. Siinä oli pyörivä tela, jalukselle asetettuna. Tähän telaan oli kiinnitetty lasisia puolipalloja, jotka olivat suuruutensa mukaan säännöllisessä järjestyksessä ja niin toinen toisensa sisälle sovitettuja, että kunkin pallonpuoliskon reuna ulottui seuraavan yli. Franklin oli asetellut hyppysensä lasikellojen reunoille, pannut jalallaan polkemalla telan pyörimään ja siten toimeen saanut nuo tenhokkaat sävelet.

"Mary, näin olet sinä laulanut!" huudahti hän hämmästynttä ja kiihoittunutta tyttöä vastaan. "Ja tuleppas nyt, että sinua taas laulamaan opetan — ja sinun *tässä* laulaessasi minun sieluni laulaa sinun kanssasi. Minä olen äänen sinulle keksinyt!"

* * * * *

Kaunis Mary Davies se oli, joka sittemmin tällä soivalla uudella kuuluisan Franklinin keksinnöllä (*Harmonikaksi* hän sen nimitti) mailman saattoi kummastuksiin. Herkenemättömällä harjoituksella oli hän oppinut ihmeteltävän taitavasti käyttämään tätä eriskummaista soitinta. Voitettuaan sen hetken, jona hän jumaloidulle ystävällensä sanoi jäähyväiset — hänen sieluansahan hän käsissään piteli —, ja Franklinin palattua Amerikkaan matkusti Mary ensin Ranskaan, sitte myös Saksaan ja esiintyi useissa etevissä kaupungeissa harmonikansoittajana. Niinkuin *hän* ei kukaan sen jälkeen tätä soitinta soitellut; koko hänen sielunsa helkkyi ja soi muassa, kuin hoikat sormet kellojen reunoja koskettelivat. Hän oli niin ihastuttavan kaunis semmoisina hetkilöinä, niin innostuksen kohottamana, niin salaisesta ilosta kirkastuneena, että ihmiset, jotka häntä silloin kuulivat, joutuivat melkein yhtäläisen hurmaannuksen valtaan. Moni ei saanut soittoa kestetyksi, meni tainnoksiin, ja kuitenkin väkeä tunkeili ihanan Englannittaren lyhyihin synkkämielisiin soittajaisiin, niinkuin ihmisiä muuten tungeksii loistaviin juhlatiloihin.

Kun Maryn äiti oli kuollut ja sisarensa Cecilia ylistettyä laulajana Italiassa loisti, palasi hän vihdoin Lontoosen takaisin, ja vasta täällä hän havaitsi, että tuo toinen äänensä oli hänen terveyttään tarvannyt enemmän kuin se ensimmäinen kadotettu ehkä milloinkaan olisi voinut. Hän nyt vetäytyi kokonaan pois julkisuudesta ja eli umpinaisimmassa hiljaisuudessa, tuskin likimpäin ystäväinsäkään nähtävissä. Yksinänsä ja eroitettuna kaikesta, mikä hänen sydämelleen kallista oli, näki Mary päivän menevän, toisen tulevan, ilman toivoa, mutta ilman murhettakin. Hän ei koskaan vaikeroinnut, vieläpä oli iloinenkin; taisihan hän *laulaa* ja lauloihan *toisen* sielu hänen kanssansa! — Ja tämä ääni, jonka hän häneltä oli saanut, pysyi niin nuorena ja ihmeen ihanana, kuin Maryn hiukset jo aikoja sitte olivat vaalenneet, ajan ankara käsi oli hänen kasvoinensa kauneuden pois pyyhkinyt. Mutta *minne* hän ne ihanat sointeet lähetti, jotka hän vielä joka ilta rakkaasta harmonikastansa ilmiin saattoi? Sitä ei kukaan tiennyt. —

Lääkäreitä kummastutti, kun tuo heikko olento vielä hengissä pysyi, he eivät ymmärtäneet, mistä hän ravintonsa sai, he jo kauvan aikaa ennustivat Maryn kuolemata. Täytyipä toki maan päällä jotakin olla, mikä valtaavin voimin tuota sielua kiinni piteli sen särkyväisessä verhossa.

Huhtikuun 27 päivä 1790 se oli, jona Mary taas kerran antoi kantaa itsensä harmonikkansa ääreen; iloisesti hymyillen hän kelloihin koski, hyvästijättö-laulu

"Then fare thee well, my dear dear love!"

helisi hänen vielä kauniiden kättensä alla. Yht'äkkiä hän kavahti ylös, oli kuin kuuntelisi jotakin, nojautui taaksepäin ja — ei enää hengittänyt. Hänen heikon elonsa lanka oli katkennut.

Mutta samalla hetkellä oli kuolon enkeli, kaukana tästä hiljaisesta kuolinkammiosta, tuolla puolen aavaa, aavaa valtamerta, taivaihin kannatellut suuren voimallisen sielun: *Benjamin Franklinin* sielun.

LUMIKUKKANEN.

Ihan yksinäisessä, pienessä saaremassa, upean kuninkaankaupungin Dresdenin katolisessa kalmistossa, on muuan syrjäinen, mutta pyhä toivioletken paikka uskovaisille sieluille ja erinomattainkin niille sydämille, joille ihmeistä rikas ja salaisuuksia täynnä oleva sävelten mailma on ilmestynyt ja jotka ovat oppineet lapsen nöyryydellä kumartumaan korkeasti ylhäisen Musikan kaikkivallan edessä. Hurskasten rukoilijain kirkon kuvukkona on ääretön taivaanlaki, heidän polvistuslautanansa halpa harmaa kivi, heidän pyhäkuvanansa tähdillä ympäröity lyyry ja heidän rukouskirjassansa ainoastaan sanat:

Carl Maria von Weber.

Niin, sellaisessa rauhan majassa lepää sen maineella seppelöidyn tomuverho! Siellä hän nukkuu, se monen itkemä, pitkää unelmatonta untansa monien kovain taistelujen, monien loistavain voittojen jälkeen. Elämän orjantappurain haavoittamana lauloi hän joutsenvirtensä yksinään, kaukana rakkaasta kodista — ja vaikeni sitte ikuisiksi. Mailma hänen hengettömän ruumiinsa laakerilla koristi, peitti sen kotoisiin multiin ja kokosi kuolleen kaikki ne kunniat, jotka elävältä kieltänyt oli. Lieneepä monta katkeraa katumuksen kyyneltä salaa pudonnut niihin tuhansiin surumielisyyden ja kiitoksen pisaroihin, joita poisnukkuneelle vuoti! Meistä usein tuntuu unennäöltä, mutta suloiselta, rakkaalta, että tuo suuri mestari meidän kanssamme, seassamme, vieressämme eli, lauloi, kärsi; ja kuitenkin on niiden vuosien määrä, jotka sen ihanan ajan ja tämän päivän välillä ovat kuluneet, niin varsin vähäinen! — Erään pimeän, ahtaan kadun varrella Dresdenissä seisoi hänen hiljainen huoneuksensa; pienestä kukilla koristetusta ikkunasta tunkielivat ne tenhosointeet ja sävellykset, joita hänen sielunsa täynnä oli ja joita vielä jälkimailma on ylistelevä. Kuinka usein hänen virsikkään povensa kultainen virta tulvaili äänettömän yön helmoihin! Ja sillä ahtaalla kadulla tungeskeli silloin kuuntelijoita, unet ja väsymykset unohtaen, ja vuodattelivat virkistävää sointisadetta janooville sieluillensa, antajaa palavalla hartaudella kiittäen semmoisesta taivaallisesta virvoituksesta. Uskollisen vaimon huolekas lempi teki sen suuren taideniekkan onnelliseksi, rajaton hellyys loisti hänelle vastaan lastensa iloisista silmistä; mutta kaikki tuo liikuttava, itsensä uhraava mielihartaus ei voinut tasoittaa sitä koleata tietä, jota rakastetun vaeltaa täytyi, eikä syrjäyttää niitä teräviä pistoksia, joita kateus ja häijyys ilkkuen iskivät hänen sydämeheensä. Kuinka usein vuotikaan verta tuo jalo, herkkä sydän! Mutta kaikki kipu ja tuska unhottui ja hautaantui, kun kevät tuli ja kolkon kaupungin herttaiset ympäristöt lukemattomilla miellykkeillä kaunisti: kun kukat nouseskelivat pienistä piiloistansa ja puut tuhansilla kukansilmillä häikäistymättä katsoivat säteileviä auringon kasvoja; kun kaikki luodut riemuitsivat ja olemisen hekumaa tunsivat. Yksinkertainen kukkakimppu kieloja tahi orvokkeja taas uudelleen ihastutti ja ylensi mestarin sielua ja kukkain sulohaju muodostui hänen kultakanteleellensa tenhokkaiksi kevätsäveliksi, kukkaislauluiksi ja keijukaisveisuiksi.

Mutta kaikista kukista hän enimmin rakasti *lumikukkasia*, noita hentoja kukkia, niin hopeanheleitä ja saastumattomia kuin lapsen mieli. Ja lapsi se olikin, joka hänelle joka vuosi ensimmäisinä kevään päivinä toi täyden kimpun noita huikeanvalkeita lemmyisiä; muuan siro, hyvä tyttönen, erään myllärin, jonka mylly yksinään ja syrjäisenä seisoi kauniilla Plauenin tiluksilla ja usein oli ollut mestarin hiljaisten kävelyjen päämaalina. Tyttö pienoinen ei koskaan tahtonut vastaanottaa palkintoa kukkasistansa, pyysi vaan hiljaa ja ujoillen: "oi, soitelkaa minulle jotakin!" Ja sen tekikin lahjan saanut mitä lempeimmällä hymyllä, salaa huvitellen itseänsä kuuntelevan lapsen äänettömästä riemusta,

Niin vierivät vuodet, kunnes eräänä päivänä mestari huomasi, että tyttönen oli tullut varsin isoksi ja soreaksi, lapsi muuttunut kukoistavaksi immeksi. Mutta jälleen tullessansa seuraavina kevätpäivinä oli hän kalpea, sanomattoman kalpea, ja kuolema katseli hänen kuopakkaista silmistänsä. Ja kuinka hän nyt siinä itki niin katkerasti, kun kunnioitetullensa valkoiset kukkaset toi ja se hänelle entiseen tapaan suloisia, ihania sävelsatuja kertoi!

"Minä en enää tule takaisin ensi keväänä," lausui hän erotessansa, "voikaa hyvin! Huomenna ne kutovat morsiusseppeleen hiuksiini ja niin tulee minusta rouva!"

"Ja siitä sinä sureilla tahdot, hyvä lapsi!" sanoi mestari ja koetti suottailla. "Luulenpa, että kiltti piikaseni rupee minulle *myös* satuja kertomaan; sillä harvoinpa kaunis vihanta neitsytseppelle on ketään morsianta itkettänyt!"

"He eivät naita minua omalle kullalleni!" nyyhkäytti se vaalea raukka. "Voi! muuan tuntematon mies vie minut taloonsa. Minun rakastettuni lähti pois viimeis joulun aikaan, kauvas avaraan mailmaan, hyvästi jättämättä, eroterveisittä; voinko minä siis iloinen olla?" Ja hän löi hoikat kätensä yhteen, ja viehättävistä kasvoista näkyi sydäntä vihlova vaiva.

Ja kun kevätpäivä kaivattu ilmaantui ja kellot laaksossa soivat, kysyi eräs vanha surusilmäinen mies halvoissa vaatteissa "sävelmestari Weberin" asuntoa. Tämän lemmelliseen huoneeseen vietyä tervehti

hän häntä suruisesti hymyillen ja ojensi hänelle täyden kimpun hentoja lumikukkasia. "Tässä tuon teille viimeisen tervehdysten lapseltani!" — urahteli ukko vaivalloisesti — "eilen meidän Marketta haudattiin. Hän kuoli kuin kukka pienoinen, jota halla kouristeli, — ah, — ja kuoli niin mielellään! Lempi hänen sydämensä särki, — ja me vaivaiset vanhemmat olemme syynä siihen. Oi, jospa olisimme arvanneet, että hän häntä niin suuresti rakasti, sitä soreata Konrad kisälliä, totta tosiaan me emme häntä olisi mailmalle työntänyt! Hän oli meistä liian köyhä, se kelpo poika, uskollisuus ja lempi sydämessään; rikas mylläri, joka kaunista lastamme pyysi, oli meille paremmin mieleen; ja kun Konradin rakkaus oli niin kaino ja Marketta vienosti leppeänä ja aavistuksitta mailmaan katsoi ikään kuin puhkeava ruusun-umppu, niin me rohkenimme tuolle arkailevalle sanoa, että tyttäremme ei hänestä huolinut, vaan oli sydämensä ja kätensä rikkaalle kosijalle luvannut. Ja kun nyt Konrad salaisesti läksi pois, niin ylpeänä ja kuitenkin niin kurjana, silloin meidän huoneesemme astui loppumaton surkeus; niin rupesi Markettamme kalpenemaan, kuihtumaan, niin me tunsimme hänen sydämensä!"

"Kuinka hartaasti hän oli poislähtenyttä rakastanut, tunnusti hän vasta kuolinvuoteellansa. Ja vaikka hänessä oli se salainen, ankara vaiva, oli hän kuitenkin miehellensä siivo, uskollinen, kelpo vaimo; hän ei milloinkaan rakastettunsa nimeä maininnut; mutta tämän pienen paperilehden me löysimme hänen rukouskirjastansa. Tuoss' on, pitäkää se hänen muistoksensa! Te olette lapsi raukallemme paljon iloa lahjoittanut; hän ei saanut odotetuksi sitä aikaa, jolloin ensimmäiset lumikukkaset eloon heräsivät. Älkää unhottako häntä, Marketta poloista!" Kuumat kyyneleet melkein tukahuttivat viimeiset sanat onnettomalta, katuvaiselta isältä.

Kun liikutukseen joutunut sävelniekka taas oli yksinänsä, avasi hän paperilehden ja luki siitä vaivoin, sillä kirjoitus oli sekavaa, epävakaa, puolittain kyynelistä hävinnyttä:

Pois läksi kultani vaeltamaan,
Muu jätti tänne murehtimaan:
Kentiesi kuolikin jo rauhaan vaipuen,
Sen tähden olen nyt näin murheinen.

Kun kultani kanssa menin kirkkohon,
Siell' liikkui moni kieli, viekas, armoton,
Ja parhausta lausui he siellä montakin;
Ne saattavat kyynelet mun silmihin.

Nuo orjantappuraiset ne kyllä pistävät,
Vaan viekkahat kielet on vielä häijymät;
Niin ankarasti polta ei tuli palava,
Kuin rakkauden liekki, mi palaa salassa.

Voi, mitä mulle teki isäni, äitini!
Miest' ottamahan toista he minut pakoitti;
Vaan kuinka voisin toista ma koskaan rakastaa?
Niin kovin kurjaksi se sydämmeni saa.

Oi armahani, tämä on pyyntöin hartahin,
Sä että tulisit mun hautajaisihin',
Kun mua lasketahan maan mustaan multahan,
Sen tähden että sua vaan aina rakastan.

Ja mestari ei häntä, Marketta parkaa unhottanut; laulu vaeltamassa olevasta kullasta liikkui aina ja alinomaan hänen sydämessänsä ja ajatuksissansa; ja eräänä iltana hän laski sormensa kulkemaan klaverin näppäimillä, ja niin siitä synnyin sai sävellyksensä noihin surullisiin sanoihin, ihmeellinen, surumielinen, sydäntä liikuttava ja kuitenkin niin lapsellisen suora kuulla. Yksivakaisena säisteinä olivat pitkäilliset soitanteet; ja oli ikäänkuin olisi tuhat kyynelpisaraa äänissä tärisnyt ja ahdistettujen ihmissydänten huolehtivia lemmentuokauksia väkivoimalla sointuihin sekaantunut.

Niin oli uusi lakastumaton kevätukukanen puhjennut mestarin loppumattomiin yltäkyläisestä sielusta, ja sen kukan hän laski varhaisen vainajan yksinäiselle hautakummulle.

Laulakaatte sitä pientä, surullisen suloista laulua, jos teitä valtaa huolinen kaipaus tahi muistot murheelliset! Vanhat, aikoja sitte nukkuneet tuskat silloin heräjävät ja silmänsä avaavat, hiljaa pyytäen: "antakaa meille vielä kerran huokaus, uhratkaa meille vielä kerran kyynel, niin me taas kernaasti uneen menemme ja heräämme ainoastaan silloin kuin meitä uudelleen huudatte." Mutta vihdoin sen yksinkertaisen laulun ihmeellisen hentojen äänneiden helähdellessä surumielisyys, kaipaus ja vaivat sulavat ja vuotavat pois huojentavissa kyynelvirroissa. Kun teidän sielunne silmät ihannellen ovat kiintyneinä siihen kuolemattomien soitonluomien iäti tuoreen kukkaseppeleeseen, joka loisteisena

ympäröpi kirkastetun mestarin kuvaa, kun uhkeat ihmekukat "Eyryanthe" ja "Oberon", iäti nuori ruusu "Taika-ampuja", hellästi hymyilevä kevään kielonen "Preciosa", lukemattomat laulelmakukkaset ja muut viehättävät puhjennaiset teitä hurmovat ja ihastuttavat, niin älkää silloin unhottako pientä, vaaleata lumikukkasta, joka niin kainona tuoksuu ja niin arkana piileilee toisten komeain kukkavartaloiden takana! Tervehtikää sitä sydämellä ja suulla ja kiittäkää hyvää mestaria semmoisesta miellyttävästä lahjasta! Sillä tosiaankin, tuo lumikukkanen, tuo hento, surullinen laulu vaeltelemassa olevasta kullasta, on kiiltävä kastehelmi sen kultaisen laakerikruunun kauneimmalla lehdellä, joka unhottumattoman miehen päätä koristaa.

LEIKKIKUMPPANIT.

Toukokuun päivä Italian loistavan, ihastuttavan taivaan alla on niin tenhoavainen, että me pohjolan lapset emme sitä voi käsittää, tuskinpa joskus saatamme aavistaa unelmissamme. Maa rehoittaa ja heloittaa moninaisessa kirjokaunistuksessa, päivänsilmä sitä ihanneltavaa katselee täynnänsä kiihkoista, raukaisevaa halua, ja koko ilma on palsamituoksua. Sydän ihmisen povessa puhkeaa kauniimmaksi tässä ihanuudessa ja riemuitsee ja hehkuu, samoin kuin kaikki muukin yltä ympärillä, ja kaikki ihmissilmät katselevat niin palaen ja haluten kuin silmä päiväykin. Jäykän, väsähtyneen kasvoimuodon näkee siellä yhtä harvoin kuin jonkin jääkukkaisenkin.

Sitä oudompi siis oli se ilmiö, kun eräs poika Toukokuussa vuonna 1793 yksin istui meren rannalla, selin kauniiseen *Genuan* kaupunkiin, joka ikäänkuin onnesta loistava morsian nojautuu jalon meren kainaloon, ja katsoa tuijotteli välkähtelevää, näkymättömiin ulottuvaa vedenkalvoa. Hän oli noin kymmenvuotias lapsi, hentovartaloineen, siro-, vaan kalpea-kasvoinen, tummatukkainen, silmäkarvat pimeät ja silmät mitä ihmeellisimmät, mustimmat mailmassa. Nämät silmät näyttivät melkein kamottavilta äkillisten muutostensa tähden: milloin ne olivat tulta säkenöitsevät, valtavat ja jalot, milloin taas surkean surulliset, varsin kuollakseen pois.

Hellä, herkkä lapsen ääni keskeytti nuoren uneksijan synkeät mietteet; viehättävä pieni tyttönen tuli juosten ja syöksähti hänen rintoihinsa huudahtaen: "paha Nikolo, missäs olet ollut kaiken pitkän iltapäivää? kuinka olenkaan minä sinua hakenut joka paikasta!" ja siinä sitte suuteli häntä innokkaasti, katsoi häneen kiivaasti suurilla, rumilla silmillänsä ja ravisteli viimein valkoisesta esivaatteestaan hänen eteensä ison joukon kukkia: metsäruusuja, myrttioksia ja orangesikukkasiasa.

Nikolo syleili pientä puhuttelijaa, hymyili melkein iloisena, silitti hänen mustia hajahiuksiansa ja sanoi hiljaisesti: "Isältäni olen tänne luikahtanut, Gianetta; minua halutti saada hiukkasen uneilla ja onnellinen olla tässä kauniin, kirkkaan meripeilin ääressä; tiedäthän sinä tämän olevan leikkikumppanisi mieliapaikan!"

Mutta siihen mitäkään virkkamatta rupesi Gianetta vaan soimaamaan nuoren ystävänsä pahaa isää. "Hän ei suo sinulle lepoa yöllä eikä päivällä," kiivaili tyttö; "hän sinut vielä ennen pitkää hautaan panee; Nikolosi ei ole vahva ja voimallinen, sanoo aina äitini; hänen hullu viulunsa riuduttaa hänen sielunsa ja isä turmelee hänen ruumiinsa. — Tosiaankin hän on oikeassa;" lopetti Gianetta murheellisena.

"Älä sitä luule!" vastasi Nikolo vakaasti; "minä en kuole; minä en voi kuolla, pitäähän minusta ensin tulla suuri mies; ja heikkokaan en ole, katsos tässä!" Näin sanoen hän kohotti itsensä pystyyn, hänen vartalonsa näytti kasvavan, silmänsä paloivat riehutuksessa, suuta vavahutti eriskummainen naurahdus; hän nosti Gianettan yht'kkiä ylös maasta ja piteli häntä väkevin käsivarsin vedenpinnan päällä. Tyttö ei vaalennut, se vaan hiljaa huokaili, kun Nikolo hänet jälleen maahan laski, mutta ei sanonut sanaakaan kuolemasta, vaan katseli häntä kainosti sivultapäin. Pian hän kuitenkin taas oli kuin ennenkin miellyttävän teeskentelemätön, lorueli ja lauloi, ja Nikolo antoi kärsivällisesti itselleen kertoa kaikista hänen tuhansista lapsellisista tuumistansa, hänen kukkasistansa ja naurukyyhkyistänsä; ja jos hän hänen makeasti rupattaessansa välistä vaipui synkeihin mietteihin, niin hänet havautti Gianettan suudelma tahi silittely hänen kätösellänsä; silloin hehkui tyttö ja heloitti ja oli sanomattoman herttainen.

Niin he istuivat meren rannalla kahden kahtustansa, tummansininen taivaanlaki heidän päällänsä; molemmista nuorekkaista päistä loisti kirkkautta ja auringonpaistetta, mutta pojan otsa oli yksivakainen ja murheellinen, tytön poskipäät kevään kaltaiset. Myöhemmin, kun jo pimeä tuli, menivät he kotiin käsi kädessä, kävelivät monia leveitä katuja, kunnes vihdoin poikkesivat eräälle syrjäkadulle, jonka päässä seisoj kaks huoneusta viiniköynnösten keskellä; toisessa asui Gianetta, ja Nikolo vastapäätä toisessa. Poikaa odotti isän kova, tuima muoto; tytön äiti seisoj tuskallisena kuunnellen

ovellansa ja suuteli hellästi huimaa tytärtänsä. Lapset sanoivat "hyvää yötä!" ja erosivat.

Syvältä huokaillen yksinäiseen kamariinsa tultuansa avasi Nikolo äkisti alahaisen ikkunan, että ihmeen ihana yöilma sisään virtailisi, otti vähäisestä, ruumiin-arkun näköisestä laatikosta vanhan viulun, katseli sitä kiihkoisimman hellyyden silmäyksillä ja alkoi soitella mielihaaveita. Puhtaat, eriskummallisesti liikuttavat äänneet lähtivät ulos äänettömään yöhön taikka aaltoilivat, väikkyivät ylös ja alas ahtaassa huoneessa, niin että seinät tuntuivat tärisevän ja järkkyvän sävelten voimasta. Mutta tuskin oli ensi sävel äännähtänyt, kun erinomaisen iso, kauniinkirjava risti-hämähäkki tiheästi viinilehdikosta ikkunan kautta huoneeseen pujahti. "Hei, hopealukki, terve tultua!" sanoi Nikolo ja laski kätensä ikkunalaudalle; hämähäkki tuli siihen ja poika pani sen viulunsa hevolle, johon se itsensä pienillä jaloillaan kiinni kämmersi ja jäi jäykkänä ja järkähtämättä kuuntelemaan sävelmerta, joka lakkaamatta päälle kuohahteli. Poika soitti, kunnes käsivarsi väsyi, silmälaudat rupesivat painumaan ja aamukoitto ruusuhuntuksena huoneeseen katsoi. Sitte hän laski rakkaan viulunsa pois, hämähäkki elpyi jälleen ja meni, juuri kuin kiittää tahtoen, hiljaa hiipimällä Nikolon vaaleasta kädestä, jossa oli pääsnyt ikkunalle, mistä sitte äkisti katosi viinimetsään. Pojan silmät noudattelivat sitä ison matkaa; häntä valtasi tunne lohduttomasta yksinäisyydestä, tunne, jonka valtoihin hän joutui joka yö, kun ristilukki, se eriskummainen kuuntelija ja seurustelija hänen hämärinä lapsuutensa vuosina, oli pois rientänyt.

Tätä pientä, uskollista luontokappaletta Nikolo oikein hartaasti rakasti: ensimmäinen ääni hänen viulustansa huusi sen huoneeseen ja vasta viimeisen sointeen vaiettua se havahti suloisesta horrostilastansa, ihmeellisen hurmaavaisesta unestaan, johon se tenhosävelistä joutui. Usein, kun Nikolo synkeihin mietteihin vaipuneena uneksui kunnianhimoisten ja rohkeain halujen, ylpeiden toiveiden toteutumista ja silloin konemoisesti kosketti viulun kieliä, tuli ristilukki hiljaa luokse hiipien, ja poika tunsu sen koskemisen ikään kuin suun muiskaukseksi, sulki sitte silmänsä, unhotti yksinäisyytensä ja ett'ei häntä rakastanut kukaan. Isä oli hänen ankara isäntänsä; lempeä äiti oli häneltä kuollut, hänen ikäisensä pojat karttoivat häntä kainostellen; ainoastaan pikku Gianetta hänen kanssansa leikkeli ja häntä suuteli; mutta Nikolon sydäimestä oli osa tällä hellällä työllä, toinen tuolla eriskummaisella ikkuna-ystävättärellä. Gianetta ei kuitenkaan voinut kärkeä hämähäkkejä; "ne ovat noitia," sanoi hän kamoksuen. Eikä Nikolo koskaan pannutkaan ristilukkiä viuluhevolle, kun tyttönen hänen tykönänsä oli ja hengittämättä, hänen ihmeteltävää soittoansa kuunnellen, oli kamarin nurkkaseen painunut. Sen näkyikin hämähäkki pian huomaavan; se ei milloinkaan tullut sisään, kun Gianetta oli kuulemassa; mutta jos Nikolo viuluineen läheni ikkunaa ja salaa tiedustellen katsoi ulos, niin hän aina näki, mitenkä se mykkä kuulijatar liikkumatonna viinilehdellä riippui. Mutta Gianetta ei koskaan ollut tyytyväinen, kun Nikolon käsivarsi uuvuksissa hervahti alas ja sointeet vaikenivat; pojan täytyi vielä päälliseksi kertoella jotakin ja sen hän tekikin mielellänsä. Mutta ei ainoastaan julmia, kauheita satuja hän kertonut kuuntelevalle lapselle, ei, vaan myös kaikki oman hehkuvan sydämensä unelmat, kaikki korkealle kurottelevan mielensä tuumat hän kätki viehättävän tyttönsen vaiti olevaan, uskolliseen poveen. Ja tämä ei vastannut sanaakaan, vaan puristi hänen poltekuumaa kättänsä yhä lujemmin ja lujemmin ja silmäili häntä aivan erinomaisesti ja ymmärtäväisesti. Kun Nikolo kertoi Saksan kuulusasta sävelniekasta Mozartista, kuinka se kuudennella vuodellansa jo suuret konsertit kirjoitteli ja säveltaiteen taivaalla tähtenä loisti, silloin hänen poskensa paloivat, hän vavahteli kiihoittuneena ja kuumia mielipahan kyyneliä välähteli hänen silmistänsä. "Katsos, Gianetta," sanoi hän katkerasti naurahtaen, "mikä huitukka vaivainen minä olen hänen rinnallaan!" — Ja tyttö ei voinut häntä lohduttaa.

Eräänä päivänä oli Nikolo isänsä edessä ja haikeissa sielun tuskissa soitellut mitä yksitoikkoisimpia harjoituksia: kätensä olivat varsin voivuksissa, otsa hehkui, mutta koko hänen voimansa, kaikki ruumiinsa elo oli silmiin kokoontunut; ne kiiluivat niin ihmeellisesti. Silloin kuuli hän äkisti Gianettan äidin äänen; se huusi varsin pikaisesti ja tuskallisesti hänen nimeänsä. Nikolo lensi hänen luoksensa: Gianetta oli yht'äkkiä sairastunut, tulinen kuume oli tavannut häntä. Hän silmäili pitkään mieluisinta leikkikumppaniensa, rakasta ystäväänsä; tämä ymmärsi silmäyksen ja meni noutamaan viulunsa. Hänen sydämessään pauhasi ja myrskysi. "Gianetta, nukkumalaulu sinulle!" huusi hän huimasti. — Tyttö hymyili. — Silloin pojan tenhollinen viulu laulaa vieretteli viehättävimmän, erinomaisimman, ihanimman kaikista nukkumalauluista. Sen loputtua kohotti Gianetta itseään ylös vuoteellensa ja mainitsi Nikolon nimen; hän syöksi hänen syliinsä. "Kiitos sulle armahiseni!" kuiskutti tyttö, "Nikolo, nyt minä nukun suloisesti! Mutta sinun ei vielä ole lepääminen, sinun pitää paistaman maan päällä, heloittaman kirkkaana, kaikki loistossa voittavana tähtenä. Lähde pois, kauvas, kauvas pois täältä! Muista minua ja näitä sanoja!" — Lapsi kaunoinen kallisti hiljaa huohtaen päänsä ja — kuoli.

Nikolo ei koko yönä lähtenyt lemmittynsä ruumiin vierestä; melkein mielipuolena hän seuraavan päivän juoksi sinne tänne ilman vaan. Kun hän myöhään illalla kotiin palasi, tuntui pimeä hiljainen kamari niin kolkolta, niin kamottavalta; ikkunasta hän suoraan katseli Gianettan kammioon: kynttilät oli siellä sytytetty, tyttönen makasi paarten päällä, kaunistettuna ja melkein peitettyä kukkasilla, kuin enkeli ihanaisena. Arkun vieressä oli polvillaan munkki ja rukoili sen nuoren puhtaan sielun edestä, joka tuon kauniin ruumisverhon niin varhain oli jättänyt. — "Hyvästi, sulo sydämyiseni!" lausui sureva

poika hiljaa, ja kuumat kyynelät valuivat hänen vaaleille poskillensa; "minä lähden pois, menen kauvas, voi niin kauvas kuin pääsen! eihän minua enää mikään pidätä, minua yksinäistä, lemmen heittoa!" — Ja siinä hän lankesi polvilleen ja itkeä nyyhkytti värvähdellen.

Samalla hetkellä hän tunsu hiljaista, kummallista koskemista käteensä; hän säpsähti; ristilukki siinä tulla kömpi. "Sinä se olet, puhumaton, oi nyt ainoa elämäni toveri!" huudahti Nikolo, ja hänen kasvoilleen lensi kuin riemun loisto. Hän katseli mieltien tuota pientä luotua. Vihdoin hän kavahti pystyyn: "vielä yksi hyvästijättö Gianettalle, ja sitte ulos mailmaan sinun kanssasi, sinä sydämeni ainoa, tenhoava, taivahinen lemmikki!" — Näin sanoen hän raivokkaasti painoi viulun rintoihinsa; silloin sen kielet laulaa helottivat ihmeellisemmin, umpimielisemmin kuin milloinkaan: vaivanväreellisiä, toki ihmeen ihastuttavia säveliä lentää liihotteli tuonne nukkuvan Gianettan luo; kuollut näytti hymyilevän, kaikki kukat herttahiset tärisivät, vapisivat kynttilänliekit, rukoileva munkki päästi kätensä rististä alas ja häneen tuli outoja, hurmaavia unia.

Kun aamuaurinkoinen hehkusilmin pieneen huoneeseen katsoi, näki se puoliksi pyörtyneen pojan lattialla makaamassa, viulu käsivarrella; mutta viulun kielistä riippui lujasti kiinni kämmertyneenä ristilukki ja oli kuolleena.

Kävivätköhän toteen armaan Giannettan ennustussanat? Pojan nimi oli *Nikolo Paganini*, — Oletteko hänestä joskus jotakin kuulleet?

KADONNEET TÄHDET.

Oli kerran ihmeen kaunis koivu, joka seiso i koreakirjaisella, samettisileällä ruohovaipalla ja katsoi vapaasti ja rohkeasti ulos ilmoihin; sen solean puun juurella taas pulpahteli kristallikirkas, helmiheleä lähde.

Eipä olekaan tuskin mitään viehättävämpää nähdä, kuin vankka, soleavartaloine, hopeankarvainen koivupu u vihannoine lehtineen, joiden hentoja poskipäitä länsituulonen varsin lemme kääällä innolla suutelee! Koivussa asuu metsän runotar! Mutta se koivu, josta nyt kertomaan käyn, oli sen lisäksi aivan erinomaisen komea, eikä ollut kaukana ympärillä pulskempaa puuta eikä herttaisempaa pientä puroa; sen tiesi kevään luonnotar ja kaikki kukat ja puut maassa, mutta solakka koivu ja kirkas lähde itse eivät sitä tienneet. Koivun päälaella oli ikuinen kevät; sentähden sen oksat tohisivat niin taukoomatta. Taikanuotteja siitä liikkeelle lähti, laskeutui maan päälle, välähteli avoimiin kukkain sydämiin, meni menojaan kauvas kaikkiin maihin; mielissään puut latvojansa pudistelivat, vieläpä vanhat vakaat hongatkin ja kuuset, joiden oksilla jäinen talvi vallitsi, unhottivat lumihiuksensa ja luulivat, että olipa nuoruuden kesä jälleen tullut. Usein oli myöskin, kuin olisi metsäin ja kaiken, mitä elävää oli, täytynyt olla juhlahartauksissa, sillä niin täysiä ja pyhiä ne virsinuotit olivat, joita koivusta mailmaan kulki. Mutta onnellisin kaikista kuulijattarista oli lähde! Sehän se *ensin* kaikista muista kuuli jokaisen äänten, jokaisen soinnullisen huokauksen, jopa jokaisen henkäyksen siitä rakkaasta puusta! Eikös koivun vartalo niin mielellään kuvastunut sen hopeaheleihin vesiin? Ja eikös se rohjennut olla niiden rakkaiden sointeiden herttaisena kaikuna, jotka puun oksista siihen laskeutuivat? — Mutta lauloipa lähdekin; viehättäviä, selkeitä ja sydämellisiä olivat sen laulelmat, ja niihin pulska puu nyökäytti päätänsä varsin leppeästi ja hymyellen. Mutta kaikkein miellyttävämpää oli koivun ja lähteen puhelu; silloin se loistoisa puu salamielisesti kumarsi päätänsä alemmaksi ja aina alemmaksi, oli kuin olisi lähde uskaltanut olla hänen ainokainen uskottunsa, ja sen lehtien kultavälkkeet valahtelivat siihen kuin kipenät kristallihin; lähde knmpueli korkealle ja kutoi kanteleennäppäyksiä koivun lauleloon, ja usein ei ollut helppo tietää, kulkivatko taikasävelet *ylhäältä* vai *alhaalta*, koivuko vai lähde soi. Ympärikuhisjoita oli kummallakin yhä ja alinomaa: koppiaiset, perhoset ja linnut tulivat läheltä ja kaukaa ja tahtoivat niitä kuulla. Tapahtui sitte niinkin, että paksu mehiläinen, luonnollista myrinäänsä myöten, rupesi moittivan muotoiseksi ja arveli: että soisipa paljoa kauniimmalle, jos puronen E:duria solistaisi C:mollin asemesta, — että *pilkallisempi* tahti ei haittaisi j.n.e.; mutta eräs pistelevä kateellinen tikka, nokkimistoimestaan kopeillen, päätti: että koivu lauloi ylen paljon ja turmeli itsensä ja ett'ei sen ääni enää ollut likimainkaan niin mahdikas kuin alusta y.m.s. Mutta lukemattomain muiden kuuntelijain kiitolliset riemuhuudot äänellään kokonansa voittivat semmoiset pahankuriset surinat ja räykkymiset.

Niin ne olivat, niin ne lempivät, niin ne lauloivat päivästä päivään; ei kumpikaan voinut olla toisettansa, ja molempain elämä oli, vaikka näennäisesti erillänsä, kuitenkin sopusointuista yhteyttä. Yksinpä uneillessaankin ne toisillensa kuiskuttelivat. Ja puronen kertoi kaikille kukille siitä ihmepuusta, ja silloin oli aina, kuin olisi koivu autuaammin laulanut, niin herttaisina ja tosina kertomukset puhtaalta lähteeltä tulivat. Ja kukkivat kasvit ihannellen katselivat lähdettä ja nyökähyttelivät päätänsä ohitse

lorisevalle purolle; mutta lemmen ruusu uskalsi muita enemmän ja syöksi hehkuen sen kirkkahaisen sydämelle, ja iloisempana ja ruusunhohteisena vierä puronen edellensä.

Tätä koivun ja lähteen ihastuttavaa suloleikkiä näkivät hyvät enkelitkin, jotka tuolla ylhäällä paratiisissa sinisen esiripun takana asuskelivat, eivätkä saattaneet väsyä katselemasta, kuinka lähde ja koivu toisiansa rakastivat. "Oi, jospa nuo kaksi hyväistä, kaunista olisivat täällä ylhäällä taivaamme tarhassa!" sanoivat he toinen toisellensa ja hymyilivät niin ikävöiden tänne alas, että maan kukkaissilmät vetistyivät. Ja hyvä Jumala tiesi noiden valo-olentojen toivomukset ja sanoi päivättärelle: "anna sinä, hehkuvainen, suloisin suudelmiasi heleälle lähteelle, että se vielä kirkastuneempana juoksisi ylös taivonkedoillemme! Maan kukkain sijaan pitää sitä kultakutrisien enkelien täällä kumarteleman." — "Entäs tuo jalo ihmeppu?" kysyivät kauniit enkelit. — "Se seuraa armasta, siskollista kumppaniansa," vastasi hyvä Jumala; "*nuo molemmat ovat yksi ijankaikkisesti.*"

Ja päivätär antoi äkisti suuta elokkaasti pulppuavalle puhtaalle lähteelle, siinä kuin se kuuntelevain kukkain keskellä kertoeli laulavasta, hohtavasta koivusta. Tulisuuudelmasta, helteisestä säteestä ehtyi lähde; sen haudalle surevana kyykistyi lakastumaton lemмен ruusu.

Entäs se sokea puu?

Kun lempivän, siskollisen kumppanin suu on vaiennut, hellä silmä umpeen mennyt, sen sielu, tuo puun kirkas peili, pois eronnut, niin puun oksat painuvat mannerta päin ja uhkeista lehdistä lähtee kiiltävä kulta ja putoilee kyynelhelminä alas. Pitkällisesti vaalenee vihannuus; pitkällisesti häviää kaikki ilo, sitte kauneus, sitte voima ja vihdoin elämä. Jalo, päivänpaisteinen ihmeppu on kuollut.

Suonut minä olisin saattavani kertoa teille vaan satusen; mutta tuo hyväinen kumppanipari, koivu ja lähde, on todellakin maamme päällä vieretellyt ihmishahmossa. Sitä keväisen virkeätä, siunattua puuta, jonka suloisten soitelmain loputtua laulajametsän runotar vaikenä ja nukkumaan kävi, nimitimme me nimellä *Felix Mendelsohn*, ja se ihmeellinen lähde oli muuan jalo nainen, jonka ohimoille taiteen loistava otsaripa kiertyi, lempivä puoliso, hellivä äiti, varhain valmistuneen kirkastettu sisar ja hartain ystävätär: *Fanny Hensel*.

ENSIMMÄISEN SATAKIELEN KUOLEMA.

Niinä kauvan sitte kadonneina, autuaina aikoina, jolloin maa paratiisiksi nimitettiin ja yltäkylläisessä, saastuttamattomassa kauneudessa loisti —, kauneudessa, jota meille vaan hämävät, mutta hurmaavaiset tarinat kuvailevat —, uiskenteli joutsen viehättävän järven vesillä. Laskeuva aurinko loi kultasäkeniä vedenkalvolle ja valeli soman linnun höyheniin huikaisevaa valoa. Mutta silloin joutsenet osasivat laulaa joikutella; hyvä Jumala oli niille äänen antanut, täysinäisen, mahtavan, vapisuttavan, ja joutsenen aamu- ja iltalaulu oli ihastuttava hartausvirsi kaikille luoduille. Ja niin lauloi sekin loistavin ja upein kaikista joutsenista, josta nyt kertomaan lähdän. Laineet värähtelivät hekumasta, päivä viivytteli lähtönsä, kuun kalpeat kasvot kävivät heleämmiksi, jopa tähtiäkin siellä täällä ilmestyi kuuntelemaan noita sanomattoman hurmaavia ääniä. Kirkastuneina katselivat kukkain silmät, puut humisivat sydämen halusta, ja enkelit, joilla siihen aikaan vielä oli tapana joka ilta loistaen kävellä pitkin paratiisia puhaltelemassa Jumalan henkeä jokaiseen olentoon, jotta ne saisivat virvoittavaa unta, katsoivat laulajaan taivaallisen hyvillä silmillä. Se taas vaikenä vähitellen; ylpeä ilo aaltoili sen rinnassa ja kerskaton se huudahti: "Kenenkäpä ääni on kauniimpi, ihastuttavampi kuin minun? Minä, minä yksin olen Jumalan laulun valtakunnassa! Kuka voi minulle vertoja vetää?" — Tätä huutoa seurasi syvä hiljaisuus; mutta enkelien silmät synkistyivät ja heidän valkeat olentonsa kulkivat ohitse niinkuin vienot huokaukset. Kukkat laskivat päänsä alas ja kuiskivat keskenänsä, mielipahoissaan puut pudistelivat päätänsä. Joutsen, jota raukeat, vaaleat vesiruusut ympäröitsivät, ei tuota pannut huoliaksensa: se vaan kallisti päänsä ja nukkui.

Silloin äkisti ilmaa väräyttivät surumieliset, sanomattoman suloiset sointeet ja tunkeutuivat kaikkein kukkain unelmiin, mutta varsinkin syvälle, lainetten levähtävän laulajan rintaan. Hän ei voinut silmiänsä kohottaa; milloinkaan tuntematon, haikea hekuma painoi väkisin hänen silmänsä umpeen. Sävelet kävivät kovemmiksi, laulelu voimallisemmaksi, semmoista ääntä ei joutsen ollut niin milloinkaan kuullut, väliin se ääni riemahteli halusta hetyneenä, väliin taas vaikerteli vaivasta vapisevana, niin että kuuntelijan ylpeää sydäntä väräytti. Kuinka autuaallinen ja kuitenkin tuskallinen tämä yö oli lepoa saamattomalle lainetten laulukuninkaalle! Mutta ensimmäisessä aamun koitossa vaikenivat taikasävelet; etsien joutsen katsoi ympärillensä; kukkain silmät olivat vetistyneinä, linnut ilohuudoilla ylistivät taivahista yölaulajatarta, vieläpä vanhat puutkin olivat makeain muistelmain

valloissa. Ensi kerran nyt kenenkään kuulematta kaikui joutsenen huomenlaulu. Siitä tuli suuttumus, tuska, kateus, viha hänen raivoisaan sydämeensä; hän uida kiiruhti rantaan, kusta kuluneena yönä sointeet olivat kuuluneet, ja tiedusteli tenhollista laulajatarta. Mutta turhaan, ei ainoakaan lintu, ei yksikään kukkanen voinut hänelle tietoa antaa.

Siinä se sitte huomasi kukoistavan ruusupensaas kirkkaita kastekyyneliä tihkuvana, "Sanopas minulle, sinä kaunis kukkakuningatar," kysyi se ruusulta, "oletko sinäkin menneenä yönä nähnyt unta taivaallisen suloisista sävelistä? Ja tiedätkös, kenen rinnasta se ihmelähde pulppueli?" — "Sen tiedän, sen tunnen minä," kuiskutti ruusu ja hehkui heleämmin: "*satakieli* se oli, siunatuin, puhtain kaikista laulajattarista, hän, se sävelmailman säteilevä kuningatar, hän, jota minä rakastan kuin päivää," — "Oi, laulanpa minäkin sen ylistystä sinun kanssasi, ihanainen!" vastasi joutsen, "mutta minun sydämeni palaa halusta häntä nähdäkseni, häntä suudellakseni; pitäähän kuninkaan ja kuningattaren rakastaa toisiansa. Oi, ilmoita sinä sulohuulillasi sille ylhäiselle, että minä häntä rakastan, että tulevana yönä häntä odotan kristallivesillä, raikkailla laineilla, joille kuu suuta antaa; siellä hänelle hyvähajuiset mesiruusut vastaan tuoksuvat, siellä hän on lepäävä kuninkaan kainalossa, ja autuaasti yhdistettyinä sitte meidän äänemme kaikuvat uneilevalle mailmalle." — Ruusu painutti herttaista päätänsä alemmaksi, huoaten: "oi, ett'ei se noudattaisi houkuttelevaa huutoa, sillä minä aavistan kipua ja pahaa!"

Ja yöhyt katseli tuhansin loistavin lempisilmin kaikkea ihmeen ihanan maan lukemattomia viehäkkeitä; joutsen souteli soreampana, kuninkaallisempana kuin koskaan ennen kullaa kiiltävillä vesillä; sen raivokas rinta kohoeli, mustina ja kamalina säkenöitsivät silmät. Lämmin tuoksuhenkäys, enkelin hymyily kävi kautta luonnon; silloin kuului hiljainen siipien suhahdus, ja joutsenen sydämen puoleen painui satakieli, laulun kuningatar. Kummastuen silmäili kuningas alas häneen: kuinka yksinkertainen oli se harmaa vaatteus, kuinka pieni ja hento hänen vartalonsa; mutta silmät kimeltivät kuin kaksi timanttikyyneltä, tulista hekumaa ja valjua haikeutta taikatavalla sekaisin. Kun nyt satakieli joutsenta silmäili, ja hiljalleen lentimiänsä liikutellen, taivaallisella sävelkielellään puhutteli, niin se vanha paha vihollinen, kateuden nimellinen, jälleen voimallisesti heräsi joutsenen povessa: hän tarttui pyristeleväiseen ja painoi sen syvälle kylmään armahtamattomaan veteen. Yksi ainoa sydäntä vihlaiseva uikahdus kuului, ja hiljaista, kauhean hiljaista oli sitte vienoilla vesillä.

Kuningattaren kuollut ruumis makasi seuraavana aamuna rannalla, uskollisen ruusupensaas siimeksessä, ja se oli hajoitellut kaikki punalehtensä kuolleen päälle ja kuoleman kolkon salaisuuden se kanssansa hautaan vei. Mutta ylpeän joutsenen luo astui eräs enkeli, katsoi siihen yksitotisesti ja sanoi: "Sinulta ja sinun suvultasi olkoon tästä hetkestä aikain laulun jumalallinen lahja pois otettu ikipäiviksi!"

Ja enkelin sanat kävivät toteen. Satakielet asuskelevat aina yksinäisten vetten luona ja laulaen itkevät ensimmäistä armasta kuningatartansa; joutsenet taas, kauniit kiiltävät lainekuninkaas, kuulevat joka yö nuo itkuvirret ja uneksivat kadotetusta paratiisistansa, niinkuin mekin poloiset ihmisen lapset; mutta ainoastaan kuolinhetkellä täytetään niiden rintain epätietoinen kova halu: hyvän ijankaikkisen Jumalan hellä siunauksen käsi silloin kirvoittaa niiden kielen siteet, ja hekumasta hurmaannuksissa ne hiljaisen elämänsä pois henkäisevät vienoissa, ihmeen suloisissa sävelissä.

Ah, niinpä meidänkin haavoista haljenneille, pettyneille sydämillemme paratiisi aukenee viimeisenä hädällisenä maan hetkenä: kaikki kahleet lähtevät, sielu riemahtelee, huikaiseva valonloisto virtaa silmihimme, taivahiset sävelet tulevat korviimme, väriseväiset huulet koettavat niitä henkäyksillä tavoitella, noita loihtivia lauluja, — näin me menemme kadotettuun, innolla ikävöityyn onnelaamme; — ihmiset puolestaan nimittävät noita viimeisiä kirkastuksen sointeita *joutsenlauluksi*.

End of Project Gutenberg's Soitannollisia satuja ja jutelmia, by Elise Polko

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SOITANNOLLISIA SATUJA JA JUTELMIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the

Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7

and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work

on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.